

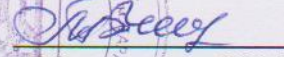
Тернопільська обласна рада
Управління освіти і науки Тернопільської облдержадміністрації
Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія
ім. Тараса Шевченка

Кафедра іноземних мов та методики їх викладання

ЗАТВЕРДЖЕНО

Проректор з навчальної роботи

 М.Б. Боднар
«30» серпня 2019 р.

КУРСОВА РОБОТА

З МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

з галузі **01 Освіта / Педагогіка**
за спеціальністю **014 Середня освіта (Мова і література (німецька))**
за освітньо-професійною програмою **Середня освіта (Мова і література (німецька))**

СХВАЛЕНО на засіданні кафедри іноземних мов та методики їх викладання
Протокол № 1 від 30 серпня 2019 р.

Завідувач кафедри іноземних мов та методики їх викладання Воронцова Н.Г.

Розробник:

Яценюк Надія Іванівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов та методики їх викладання

Рецензент: Клак І.Є., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов та методики їх викладання

ЗМІСТ

1. Пояснювальна записка	4
2. Структура курсової роботи	7
3. Вимоги до змісту курсової роботи.....	7
4. Правила оформлення курсової роботи	11
5. Загальні правила цитування та посилання на використані джерела	13
6. Порядок виконання курсових робіт	15
7. Список використаних джерел	19
8. Додатки	20

Пояснювальна записка

Курсова робота є однією з головних форм навчальної діяльності і обов'язковою складовою частиною процесу науково-методичної і професійної підготовки майбутнього вчителя іноземної мови. Це досить складна форма самостійної, творчої роботи студента. Курсова робота – засіб перевірки не лише теоретичної і методичної підготовки майбутнього вчителя, але і його вміння працювати з літературою, спостерігати, аналізувати та узагальнювати педагогічний та науковий досвід, проводити самостійно науково-педагогічні дослідження та аргументовано, на основі статистичної обробки експериментальних даних, пропонувати методичні рекомендації, розробки конспектів уроків, позакласних заходів з іноземної мови тощо.

Курсові роботи розвивають наукове мислення студентів, вміння працювати зі спеціальною літературою, аналізувати та порівнювати різні погляди на певні питання навчання іноземної мови, чітко та логічно викладати свою думку, випрацьовувати та аргументувати власну позицію. Курсові роботи сприяють підвищенню теоретичної та методичної підготовки студентів як майбутніх вчителів, формують навички самостійної науково-дослідницької діяльності.

Найкращі курсові роботи надалі рекомендуються, як усні або стендові доповіді на наукових конференціях наукового студентського товариства, на методичних чи педагогічних читаннях, «круглих столах» а також для друку в збірниках наукових студентських праць. Розширені та доповнені курсові роботи можуть стати основою майбутніх магістерських проєктів.

Курсові роботи виконують на третьому курсі навчання як узагальнюючі роботи з методики навчання іноземної мови в школі. Темі курсових робіт та наукових керівників визначають кафедри на початку читання курсу лекцій з тим, щоб студенти мали час для підготовки до виконання курсової роботи.

Тематику курсових робіт затверджує завідувач кафедри за поданням викладача, що веде лекційний курс. Для опрацювання певної теми призначається керівник – викладач кафедри. Як виняток, окремі теми можуть запропонувати самі студенти. Такі теми повинні погоджуватися з завідувачем кафедри.

Кожну тему виконує, як правило, один студент, але над організацією конкретного експерименту з певного виду науково-методичної роботи може працювати невелика група (3-5) студентів. Виходячи з вимог програми викладання курсу методики викладання іноземних мов, курсова робота повинна мати творчий характер та певну наукову цінність, а також конкретне значення для розвитку освітянських та наукових проблем. Бажано, щоб висновки, що впливають з курсового проєкту, були цінними у практиці викладання іноземних мов в школі. Таким чином, курсова робота не повинна обмежуватись реферуванням літературних джерел або бути описом простого спостереження, а включати елементи нових добутих знань.

Якість курсової роботи повинна бути такою, щоб після захисту цієї роботи, усі бажаючі мали змогу використати її результати, як певний методичний посібник. Результати роботи ґрунтуються на глибокому, осмисленому вивченні теоретичної та методичної літератури, узагальненні спостережень, експериментів, досить повному аналізуванні конкретних матеріалів педагогічної практики.

Оформлення будь-якої дослідницької роботи – навчально-наукової чи кваліфікаційної – є одним із показників якості виконання наукового дослідження, загальної культури студента, заключний і відповідальний етап дослідницького процесу, в якому уникнути недоробок та недоліків допоможе знання правил оформлення наукової роботи.

Виконання курсової роботи спрямоване на формування в студентів наступних **професійних компетентностей**:

- ЗК2 Здатність навчатися та самонавчатися.
- ЗК4 Здатність до планування та розподілу часу.
- ЗК5 Здатність знаходити, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел.
- ЗК6 Здатність застосовувати знання на практиці.
- ЗК7 Здатність приймати обґрунтовані рішення.
- ЗК8 Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.
- ЗК9 Знання і розуміння предметної області та розуміння професії.
- ЗК10 Здатність оцінювати і підтримувати якість роботи.

ЗК11 Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

ФК2. Уміння застосовувати сучасні методики й освітні технології викладання німецької мови (зокрема інформаційні) для забезпечення якості навчально-виховного процесу в загальноосвітніх навчальних закладах.

ФК3. Здатність визначати й реалізувати ефективні підходи (методи) у вивченні й викладанні німецької мови на підставі вітчизняного й міжнародного досвіду.

ФК4. Здатність до розроблення навчально-методичних матеріалів для проведення занять (зокрема з використанням інтерактивних технологій).

ФК5. Трансфер сучасних наукових досягнень у загальноосвітні навчальні заклади, практику навчання німецької мови.

ФК7. Володіння методиками білінгвального та інтегрованого навчання мови і фахового змісту, основами дидактики багатомовності, методикою паралельного вивчення споріднених мов.

ФК8. Здатність до критичного аналізу власної педагогічної діяльності, обмін досвідом професійної діяльності.

ФК9. Здатність реалізовувати управлінські функції (аналіз, прогнозування, організація, контроль, самоконтроль у процесі організаційно-методичної, навчально-методичної, науково-дослідної, виховної та інших видів діяльності).

ФК13. Здатність викладання німецької мови на підставі особистісно-орієнтованого, діяльнісного та компетентнісного підходів.

ФК15. Уміння застосовувати елементи теоретичного й експериментального дослідження в професійній діяльності.

ФК16. Уміння застосовувати методи діагностування й контролю досягнень учнів

Програмні результати навчання

ПРН2. Володіти комунікативною мовленнєвою компетентністю з німецької мови (лінгвістичний, соціокультурний, прагматичний компоненти відповідно до загальноєвропейських рекомендацій із мовної освіти) на рівні С1, здатний вдосконалювати та підвищувати власний компетентнісний рівень у вітчизняному та міжнародному контексті.

ПРН3. Визначати сутність процесів навчання й виховання у середній школі, їх психолого-педагогічні основи в загальних поняттях та термінах, що є необхідним для успішної практичної діяльності

ПРН4. Демонструвати розуміння ролі наукових досліджень у житті суспільства, усвідомлення значення науково-дослідницької складової в педагогічній професії в обсязі, необхідному для організації та проведення власних досліджень та впровадження їх результатів у практику

ПРН7. Розробляти, планувати, організовувати власне теоретичне та експериментальне дослідження в професійній діяльності з метою вирішення актуальних проблем системи освіти за спеціальністю та спеціалізаціями

ПРН9. Організовувати навчальну діяльність учнів, керувати нею й оцінювати її результати з метою набуття практичних навичок майбутньої професійної діяльності

ПРН10. Демонструвати детальні знання спеціально вибраної галузі (відповідно до обраної спеціальності та спеціалізації) шляхом говоріння, читання, вивчення та звітування про зміст важливих праць на обрану тематику

ПРН11. Знати мовну норму, соціокультурну ситуацію розвитку німецької мови, особливості використання мовних одиниць у певному контексті, мовний дискурс сучасності

ПРН12. Володіти навичками проведення діагностичних вимірів з метою їх ефективного використання у вивченні особистості учасників навчального процесу (учителів, учнів) з метою створення позитивного психологічного клімату у класі

ПРН13. Планувати, проектувати, конструювати, організовувати й аналізувати свою педагогічну діяльність на основі засвоєних знань, умінь та навичок із дисциплін професійної підготовки

ПРН14. Застосовувати сучасні методики й технології (зокрема інформаційні) для забезпечення якості навчально-виховного процесу в середніх навчальних закладах

ПРН15. Зрозуміло доносити власні висновки, знання та їх обґрунтування до осіб, які навчаються, користуючись основними поняттями та термінами дисциплін професійної підготовки з обраної спеціальності та спеціалізації

ПРН16. Формувати комунікаційну стратегію з суб'єктами взаємодії з дотриманням етичних норм, застосовувати демократичні технології прийняття колективних рішень, враховуючи власні інтереси і потреби інших, використовувати ефективні стратегії спілкування залежно від ситуації

ПРН17. Виявляти готовність приймати рішення у складних і непередбачуваних умовах, що потребує застосування нових підходів та прогнозування майбутніх наслідків на основі отриманих професійних знань

ПРН18. Визначати рівень особистісного і професійного розвитку, моделювати траєкторію особистісного самовдосконалення, виявляти здатність до самоорганізації професійної діяльності, застосовувати ідеї та концепції для розв'язання конкретних практичних задач

ПРН19. Виявляти відповідальність за розвиток професійного знання і практичних навиків, здатність оцінювати важливість матеріалу для конкретної освітньо-професійної цілі, включаючи ситуації невизначеності вимог і умов.

ПРН21. Організовувати та коректувати діяльність учнів в процесі навчання

ПРН20. Виявляти здатність до використання української мови в професійній діяльності та в контексті глобалізаційних процесів.

ПРН22. Здатність до самостійного та автономного навчання упродовж життя, розвиток мотивів самоактуалізації у сфері професійної діяльності, уміння застосовувати творчі здібності, які характеризують готовність до створення принципово нових ідей.

Методи навчання: проблемно-пошуковий; дослідницькі методи; індуктивні та дедуктивні методи; робота з науково-методичною літературою; організація самостійного пошуку матеріалу; частково-пошуковий метод; метод використання мультимедійних і комп'ютерних технологій (CALL-метод), SOS-Methode, відеометод, розвідувальний методичний експеримент.

Форми оцінювання: письмовий контроль; курсова робота; самоконтроль; заслуховування доповідей та оцінювання презентацій під час публічного захисту; залік.

Структура курсової роботи

Курсова роботи повинна містити: Титульний аркуш;

Зміст;

Перелік умовних позначень (за необхідності); Вступ;

Основну частину; Висновки;

Додатки (за необхідності);

Список використаних джерел.

Вимоги до змісту курсової роботи

Титульний аркуш курсової роботи (див. додаток А).

Курсова робота починається з титульного аркуша, на якому вказується:

- 1) повна назва навчального закладу (академії, інституту, кафедри) та міністерства, до якого належить цей навчальний заклад (вгорі);
- 2) назва курсової роботи (посередині);
- 3) прізвище, ім'я та по батькові студента (в родовому відмінку), номер (шифр) групи та курс де він навчається (нижче);
- 4) прізвище, ім'я та по батькові наукового керівника – вчене звання, науковий ступінь та посада (у називному відмінку);
- 5) місто, в якому розміщено навчальний заклад та навчальний рік (внизу сторінки).

Зміст подають на початку курсової роботи. Він містить найменування та номери початкових сторінок усіх розділів, підрозділів та пунктів, зокрема вступу, висновків до розділів, загальних висновків, додатків, списку використаної літератури (див. додаток Б).

Перелік умовних позначень подається, якщо в курсовій роботі вжито специфічну

термінологію, а також використано маловідомі скорочення, символи, позначення і таке інше, то їх перелік може бути поданий в роботі у вигляді окремого списку, який розміщують перед вступом. Перелік треба друкувати двома колонками, в яких зліва за абеткою наводять, наприклад, скорочення, справа – їх детальне розшифрування. Якщо в курсовій роботі спеціальні терміни, скорочення, символи, позначення і таке інше повторюються менше трьох разів, перелік не складають, а їх розшифрування наводять у тексті при першому згадуванні.

У **вступі** розкривається суть і стан наукової проблеми (задачі) та її значущість, підстави і вихідні дані для розроблення теми, обґрунтування необхідності проведення дослідження. Далі подають загальну характеристику курсової роботи в такій послідовності:

Актуальність теми зазначається шляхом критичного аналізу та порівняння з відомими розв'язаннями проблеми (наукової задачі) обґрунтовують актуальність і доцільність роботи для розвитку теорії і практики викладання з відповідної галузі науки (зокрема іноземних мов). Висвітлення актуальності не повинно бути багатослівним. Досить кількома реченнями висловити головне – сутність проблеми або наукового завдання. Обов'язковим є посилання на наукові доробки, які максимально близько до обраної теми розкривають ту чи іншу проблему. Короткий огляд вже існуючих досліджень за темою здійснюється для того, щоб довести новизну обраної студентом теми наукового пошуку.

Формулюють **мету і завдання** дослідження, які необхідно вирішити для досягнення поставленої мети. Не варто формулювати мету як «дослідження»,

«вивчення», тому що ці слова вказують на засіб досягнення мети, а не на саму мету. Формулювання мети дослідження відбувається 1-2 реченнями, вказуючи наукові теоретичні та практичні цілі роботи. Завдання формулюють 3-4 відокремленими пунктами, що розкривають суть всієї роботи і дають можливість прослідкувати хід наукового дослідження (для формулювання завдання доцільно використовувати дієслова у формі інфінітиву) (див. додаток В).

Об'єкт дослідження – це процес або явище, що породжує проблемну ситуацію і є таким, що обране для вивчення.

Предмет дослідження міститься в межах об'єкта. (див. додаток Д)

Об'єкт і предмет дослідження як категорії наукового процесу співвідносяться між собою як загальне і часткове. В об'єкті виділяється та його частина, яка є предметом дослідження. Саме на нього спрямована основна увага виконавця курсової роботи, оскільки предмет дослідження визначає тему курсової роботи, яка визначається на титульному аркуші як її назва.

Перелік **методів** дослідження подають для досягнення поставленої в роботі мети. Перераховувати їх треба не відірвано від змісту роботи, а коротко та змістовно визначаючи що саме досліджувалось тим чи іншим методом.

Наприклад, **теоретичні** (аналіз наукових джерел з досліджуваної проблеми; історико-педагогічний аналіз педагогічної, лінгвістичної, філософської літератури; причинно-наслідковий, порівняльний, історичний аналіз (для визначення предмета, мети й завдань дослідження); теоретичне проектування й моделювання підготовки учнів старших класів до ... (згідно теми)); **емпіричні** (спостереження, вивчення й оцінка сучасного стану підготовленості учнів старших класів до ... (згідно теми)); бесіди, анкетування; узагальнення педагогічного досвіду; оцінки, самооцінки, взаємооцінки тощо; вивчення результатів досліджуваного виду діяльності (згідно теми)); **статистичні** (інтерпретація кількісно-якісних показників, встановлення статистичної значущості результатів дослідження).

Статистичні методи використовують за умови проведення педагогічного експерименту, який слугує доказовою базою висунутих теоретичних припущень студента і доводить доцільність використання запропонованих рекомендацій, методичних прийомів, засобів контролю тощо.

Наукове значення проведеного дослідження зазначається в узагальненні, уточненні, систематизації, класифікації певних наукових понять, практичних методів та прийомів організації навчально-виховного процесу тощо.

Практичне значення полягає у використанні результатів дослідження або рекомендацій щодо їх використання.

Оскільки кращі наукові дослідження студентів під час роботи над ними будуть рекомендовані як доповіді на наукових конференціях, а по закінченні для друку в збірниках наукових студентських праць, у вступі має бути зазначена апробація результатів дослідження.

Апробація висновків і результатів дослідження містить перелік наукових чи науково-практичних конференцій, семінарів, назви методичних чи педагогічних читань, «круглих столів», де здійснювались виступи студентів. Наприклад, круглий стіл «Актуальні питання методики навчання іноземної мови в загальноосвітньому навчальному закладі» (Кременець, 23 вересня 2019р.). Під час захисту курсової роботи варто розмістити в презентації окремим файлом

програми заходів, в яких студенти брали участь, а також титульні сторінки збірників наукових студентських праць.

Якщо до захисту курсової роботи науковий доробок студента – наукова стаття чи тези вийшли друком, варто внести цей доробок у перелік використаних джерел, а у вступі виокремити під назвою «публікації». Наприклад:

Публікації. Основні результати дослідження висвітлено у (цифра) публікаціях, із яких: (цифра) – у збірниках наукових праць студентів, (цифра) – у збірниках матеріалів конференцій.

Структура і обсяг курсової роботи. Потрібно зазначити наявність та обсяг всіх структурних елементів курсової роботи, таблиць та рисунків. Наприклад:

Курсова робота складається зі вступу, ... розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, ... додатків на ... сторінках, списку використаних джерел (усього ... найменувань, із них ... – іноземними мовами, ... – інтернет-ресурси). Основний зміст роботи викладений на ... сторінках. Робота містить ... таблиць на ... сторінках, ... рисунків на ... сторінках основного тексту.

Основна частина складається, як правило, з двох розділів, підрозділів, пунктів. Кожен розділ починають з нової сторінки. Основному тексту кожного розділу може передувати передмова з коротким описом вибраного напряму та обґрунтуванням застосованих методів дослідження. У кінці кожного розділу формулюють висновки із стислим викладенням наведених у розділі наукових і практичних результатів, що дає змогу вивільнити висновки від другорядних подробиць.

Перший розділ присвячують огляду педагогічної, психологічної та методичної літератури – за напрямком дослідження студента, згідно теми курсової роботи. В огляді літератури окреслюються основні етапи розвитку наукової думки за обраною проблемою, здійснюється аналіз та осмислення опрацьованої студентом літератури за темою дослідження, а також певні висновки, які спонукають до виконання необхідних дослідницьких розвідок. Огляд повинен містити критичний огляд наукової літератури з обраної теми, аналіз існуючих поглядів на предмет дослідження (якщо такі існують), огляд

невирішених аспектів проблеми. Стисло, критично висвітлюючи роботи науковців, потрібно назвати ті питання, що залишились невирішеними і, отже, визначити своє місце у розв'язанні проблеми. Загальний обсяг літератури не повинен перевищувати 20% обсягу основної частини курсової роботи. Перелік декількох прізвищ науковців, на висвітлення одного наукового положення подається з ініціалами в алфавітному порядку (див. додаток К). Спочатку варто зазначити наукові доробки вітчизняних, потім зарубіжних науковців.

У другому розділі, як правило, обґрунтовують вибір напряму дослідження, наводять методи вирішення задач і їх порівняльні оцінки; описують виконане дослідницьке завдання, методику дослідницько-експериментальної роботи – це методичні моделі уроків, роздаткових матеріалів, розробка конспектів уроків, наочність, засоби навчання та розробки навчально-методичних матеріалів, розроблених студентом і пропонованими для використання. Виклад матеріалу підпорядковують одній провідній ідеї, чітко визначеній автором відповідно до теми курсової роботи.

У **висновках** викладають найважливіші наукові і практичні результати, одержані під час виконання курсової роботи. Висновки підсумовують проведену дослідницьку роботу і містять формулювання, що відображають власну думку автора курсової роботи. У першому пункті висновків коротко оцінюють стан питання, далі розкривають методи вирішення поставленої наукової проблеми, їх практичний аналіз, порівняння з відомими розв'язаннями. Виклад результатів наукового дослідження у висновках має чітко корелюватись із завданнями, поставленими на початку роботи – у вступі.

До **додатків** за необхідності доцільно включати допоміжний матеріал: методичні розробки та рекомендації, графічний та ілюстративний матеріал, мовний і мовленнєвий навчальний матеріал, вправи, зразки наочних засобів, таблиць, схеми, графіки, анкети учнів і вчителів тощо.

Список використаних джерел розміщують в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків українською та російською мовами, потім в такому ж порядку розміщуються джерела

іноземними мовами, потім Інтернет-джерела (див. додаток 3).

Правила оформлення курсової роботи

Загальні вимоги

Курсову роботу друкують на комп'ютері з одного боку аркуша білого паперу формату А4 (210 X 297 мм), які потім зашивають у тверду папку. Обсяг курсової роботи не повинен перевищувати **25 - 30** сторінок. Текст необхідно друкувати, залишаючи поля: вгорі, внизу, з лівого боку – 25 мм, з правого – 10 мм. Абзац починається з 5 знаку. Шрифт – Times New Roman, розмір – 14 пунктів з полуторним міжрядковим інтервалом, чіткий, чорного кольору, середньої жирності, щільність тексту повинна бути однаковою. Текст основної частини поділяють на розділи, підрозділи, пункти.

Заголовки структурних частин, а саме: «ЗМІСТ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ» друкують великими літерами симетрично до тексту.

Заголовки підрозділів друкують з абзацу маленькими літерами (крім першої літери, яка друкується великою). Крапка в кінці заголовків не ставиться. Якщо заголовок складається з двох або більше речень, їх розділяють крапками. Назви розділів та параграфів формулюють стисло і чітко. Відстань між заголовком структурних частин підрозділів (параграфів) та текстом повинна дорівнювати 2-3 інтервалам. Кожну структурну частину курсової роботи (розділ, висновки до підрозділів та загальні висновки, додатки, список використаних джерел) слід починати з нової сторінки. При друкуванні тексту слід чітко диференціювати *type* (-), що ставиться перед узагальнюючим словом „це”, що стоїть після однорідних членів речення, та *defic* (-), що вживається як знак переносу частин слова з одного рядка на інший або як з'єднувальна риска між словами.

До загального обсягу курсової роботи не входять додатки, список використаних джерел, таблиці та рисунки, які повністю займають площу

сторінки. Але всі сторінки зазначених елементів курсової роботи підлягають суцільній наскрізній нумерації.

Нумерація сторінок, розділів параграфів, таблиць подається арабськими цифрами без знака №. Першою сторінкою курсової роботи є титульний аркуш, який включається до загальної нумерації сторінок, але *номер (1) не ставиться*. На наступних сторінках номер ставиться у **правому верхньому куті** сторінки без крапки в кінці.

Такі структурні частини курсової роботи як зміст, перелік умовних позначень, вступ, висновки, список використаних джерел не мають порядкового номера. Номер розділу ставиться після слова „РОЗДІЛ”, крапка не ставиться, заголовок друкується з нового рядка (РОЗДІЛ 1). Допускається інший варіант: назва розділу подається в одному рядку з номером цього розділу, після номера ставиться крапка (РОЗДІЛ 1. Теоретичні основи організації самостійної роботи учнів).

Підрозділи нумерують у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу й порядкового номера підрозділу, між якими ставиться крапка. В кінці номера підрозділу теж ставиться крапка і далі, в цьому ж рядку, йде заголовок підрозділу (1.1. Сутність і принципи організації самостійної роботи учнів).

Якщо в тексті роботи використовуються ілюстрації (малюнки, графіки, схеми) і таблиці (а це необхідний елемент наукової праці), то вони подаються безпосередньо після тексту, де вони згадуються вперше, або на останній сторінці, яка теж включається до загальної нумерації сторінок. Якщо ілюстрація чи таблиця мають розмір більший за формат А4, то її можна розмістити у додатках (див. додаток Д).

Ілюстрації позначають словом «Рис.» «Мал.» і нумерують послідовно в межах розділу (за винятком ілюстрацій, поданих у додатках). Номер ілюстрації складається із номера розділу і порядкового номера ілюстрації, між якими ставиться крапка. Наприклад: «Рис. 1.3» (третій рисунок першого розділу). Номер ілюстрації, її назва і пояснювальний підпис розміщується безпосередньо під ілюстрацією.

Ілюстрації використовують, виходячи із певного загального задуму, за ретельно продуманим тематичним планом, що допомагає уникнути випадкових ілюстрацій. Кожна ілюстрація має відповідати тексту, а текст – ілюстрації.

Таблиці нумеруються послідовно (за винятком таблиць, поданих у додатках) в межах

розділу. В правому верхньому куті над відповідним заголовком таблиці розміщують напис «Таблиця» із зазначенням її номера. Номер таблиці повинен складатися з номера розділу і порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка. Наприклад: «Таблиця 1.2» (друга таблиця першого розділу).

Якщо таблиця переноситься на наступну сторінку, то над таблицею пишеться «Продовження табл. 1.2». Таблиці використовують для систематизації, класифікації візуалізації отриманих наукових аналітичних пошуків чи статистичних даних, тому після наведеної таблиці варто подати невелике пояснення тих матеріалів чи закономірностей, що запропоновані в таблиці.

Кожана таблиця повинна мати назву, яку розміщують над таблицею і друкують симетрично до тексту. Назву і слово «Таблиця» починають з великої літери. Назву друкують жирним шрифтом.

Таблицю розміщують після першого згадування про неї в тексті, при перенесенні таблиці на наступну сторінку назву вміщують тільки над її першою частиною (див. додаток К).

Загальні правила цитування та посилання на використані джерела

Під час роботи з літературою студент повинен користуватися різними видами каталогів: *систематичним* (назви джерел розташовані за галузями знань), *алфавітним* (назви творів розташовані в алфавітному порядку) та *предметним* (назви праць з конкретних проблем чи галузей науки). Крім того, необхідно звертатися до періодичних видань, офіційних державних документів (директиви, накази, постанови керівних органів), шкільної документації, яка може стосуватися курсової роботи (плани і конспекти, уроки та позакласні заходи вчителів, тексти контрольних робіт, аналіз і класифікація помилок, допущених учнями під час контрольних і самостійних робіт, зошити та інші письмові роботи учнів, зокрема звіти про екскурсії, лабораторні роботи, домашні експериментальні завдання і матеріали та експонати виставок робіт учнів). Посилатися слід на останні видання публікацій. На більш ранні видання можна посилатися лише в тих випадках, коли наявний у них матеріал не включений до останнього видання.

Посилання в тексті курсової роботи зазначаються у квадратних дужках порядковим номером цього джерела за бібліографічним списком (списком використаних джерел) і відповідною сторінкою, наприклад: [9, 78]. Цей запис означає, що студент посилається на роботу, яка значиться у списку літератури під номером 9, а матеріал взято зі сторінки 78 цього джерела. Переказ думок ряду авторів оформляється зазначенням у квадратних дужках номерів їх праць у бібліографічному списку через крапку з комою. Наприклад, запис [4; 5; 7; 9]

означає посилання на джерела під номерами 4, 5, 7, 9 у списку використаних джерел.

Цитування доцільно використовувати в тексті роботи тоді, коли виникає необхідність підтвердити певну думку авторитетним висловлюванням вченого, коли студент не погоджується з тим чи іншим положенням, викладеним у літературі, коли є потреба порівняти погляди різних авторів з приводу одного й того ж питання. Науковий етикет потребує точно відтворювати цитований текст, бо найменше скорочення наведеного витягу може спотворити зміст, закладений автором.

Загальні вимоги до цитування:

- текст цитати починається і закінчується лапками і наводиться в тій граматичній формі, в якій він поданий в джерелі, із збереженням особливостей авторського написання;
- цитування повинно бути повним, без довільного скорочення авторського тексту. Пропуск слів, речень, абзаців допускається без перекозачення авторського тексту і позначається трьома крапками. Вони ставляться у будь-якому місці цитати. Якщо перед випущеним текстом або за ним стояв розділовий знак, то він не зберігається;
- кожна цитата **супроводжується посиланням на джерело (!)**, наприклад: [4, с. 52] (це означає посилання на роботу, яка значиться у списку літератури під номером 4, а цитату взято зі сторінки 52 цього джерела);
- при непрямому цитуванні (переказі) слід бути гранично точним у викладенні думок автора, коректним щодо оцінювання його результатів і дати відповідні посилання на джерело [4, 52].

Під час роботи з науковими джерелами слід пам'ятати, що власне дослідження передбачає передусім критичний аналіз цих видань, а не механічне переписування чужих думок без відповідних посилань. Саме критичний аналіз наукової літератури дає можливість визначити ще невивчені

сторони наукової проблеми і точно окреслити завдання своєї роботи. Автор курсової роботи повинен вміти викласти свій погляд на шляхи вирішення обраної проблеми. При цьому необхідно показати вміння оперувати науковою термінологією, осмислювати ті наукові визначення, які найбільш точно характеризують проблему дослідження.

Використовувати цитати з наукових джерел без посилань на них **забороняється**.

Оформлення списку використаних джерел

Список використаних джерел – елемент бібліографічного апарату, котрий містить бібліографічні описи використаних джерел і розміщується після

висновків. Бібліографічний опис повинен охоплювати всю літературу, використану студентом.

До списку літератури включаються всі публікації вітчизняних і зарубіжних авторів, на які є посилання в роботі. Всі джерела вказуються тією мовою, якою вони видані. *Непринциповим є переклад назв іноземних видань українською мовою*. Література іноземними мовами наводиться після списку джерел українською мовою, в кінці списку використаної літератури наводяться інтернет-джерела. Варто зазначити, що інтернет-джерела не повинні містити більш ніж 25% від основного переліку джерел. Відомості про джерела, що включені до списку, подаються згідно з вимогами державного стандарту з обов'язковим наведенням назв праць (див. додаток З).

Додатки оформлюють як продовження курсової роботи на наступних її сторінках, розміщуючи їх у порядку появи посилань у тексті. Кожний додаток повинен починатися з нової сторінки, мати заголовок, бути надрукованим угорі малими літерами з першої великої симетрично відносно тексту сторінки. Наприклад, Додаток А (великі літери, що позначають додаток, слід використовувати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ђ). Першому додатку має передувати аркуш, на якому під назвою курсової роботи великими літрами друкують слово «ДОДАТКИ».

Порядок виконання курсових робіт

Готуючись до виконання курсової роботи, студент обирає її тему. Бажано, щоб тема відповідала науковим інтересам, що має викликати прагнення студента до глибокого її вивчення. За цієї передумови в процесі опрацювання теми студент здатний практично реалізувати поставлену у роботі головну ідею, зробити свій внесок у розвиток цієї теми, викласти своє бачення та розуміння тематики роботи. Після визначення теми проводять першу настановчу консультацію з науковим керівником. Під час консультації визначаються: загальні вимоги до роботи, порядок її виконання, орієнтовний план, основна література та інші джерела, які підлягають вивченню, зміст та методика спостережень, обсяг тощо.

Після цього студент користується настановами наукового керівника згідно визначеного графіку консультацій. Курсову роботу треба виконувати точно за графіком, за кожний етап роботи студент звітує науковому керівникові (див. додаток Л).

Подання курсових робіт до захисту

Після того, як рукопис курсової роботи надруковано, студент повинен ретельно вичитати і перевірити його. Робота має бути написана грамотно, літературною мовою. Особливої уваги при перевірці потребують цитати, таблиці, бібліографічні посилання. На останній сторінці робота підписується автором. Перевірені, зброшуровані курсові роботи подаються науковому керівникові **за місяць** до їх захисту. В остаточний варіант роботи вносяться необхідні зміни відповідно до зауважень наукового керівника, а також уточнення назв розділів, параграфів, таблиць, статистичних даних, цитат і бібліографічних посилань, висновків та рекомендацій. Текст роботи друкується у 2-х примірниках.

Відзив наукового керівника, що додається до курсової роботи (див. додаток М) обов'язково передбачає визначення рівня підготовки студента до виконання наукових досліджень, його вміння працювати з літературою, самостійно вирішувати наукові та практичні проблеми; характеристику ступеня оволодіння сучасними методами дослідження й вміння втілювати в практику навчання теоретично обґрунтовані нові наукові ідеї, а також виявлене вміння логічно, послідовно, аргументовано викладати матеріал і робити висновки. Науковий керівник визначає відповідність курсової роботи вимогам до наукових досліджень такого типу. Науковий керівник має чітко висловити свою думку щодо рекомендації роботи до захисту.

Рецензія також додається до курсової роботи (див. додаток Н). Рецензент (старший викладач чи доцент з науковим ступенем) відзначає актуальність обраної теми, новизну і методику дослідження, теоретичне і практичне значення роботи, аргументовано характеризує її позитивні сторони та недоліки, чітко висловлює свою думку щодо рекомендації роботи до захисту та орієнтовної оцінки виконаної курсової роботи.

Оформлена курсова робота з відзивом наукового керівника та рецензією подається на кафедру за 3 тижні до захисту. Студент повинен бути ознайомлений зі змістом відзиву та рецензії, щоб під час захисту курсової роботи мати можливість відповісти на зауваження рецензента, чи прийняти його як побажання удосконалення в подальшій науковій діяльності.

Рішення про рекомендацію курсових робіт до захисту приймається кафедрою *не пізніше, ніж за 3 тижні до початку екзаменів* при наявності попередньої рецензії та відзиву наукового керівника. Виконані роботи у двох примірниках з написом на титульному аркуші висновку завідувача кафедри про допуск студента до захисту подаються кафедрою до навчального відділу *за 2 тижні до початку екзаменів*.

!!! Після зазначеного терміну курсові роботи не приймаються, студенти до їх захисту не допускаються.

Разом з курсовою роботою подаються такі **документи**:

- витяг з протоколу засідання кафедри про рекомендацію до захисту;
- письмовий відзив наукового керівника з характеристикою діяльності студента під час проведення наукового дослідження і визначенням самостійності та рівня виконаної роботи;
- письмова рецензія на курсову роботу, яка містить критичні зауваження та її рекомендацію до захисту;
- матеріали, які розширюють репрезентацію наукової роботи студента (зокрема, наукові статті, тези доповідей з теми дослідження, електронна версія курсової роботи та презентації на захист роботи).

Захист та критерії оцінювання курсових робіт

Після подання курсової роботи на кафедру, роботи, які позитивно оцінені науковим керівником і рецензентом, подаються до захисту. Якщо курсові роботи не відповідають вимогам, що ставляться до їх виконання, то вони не допускаються до захисту і оцінюються *«незадовільно»*.

Захист курсових робіт відбувається у встановлений навчальним відділом термін у присутності студентів та **комісії**: наукового керівника і викладачів

кафедри. Виступ студента орієнтовно має тривати 5-7 хвилин. Під час захисту студент називає тему і мету дослідження, повідомляє план роботи і коротко передає зміст. Особливу увагу при цьому слід звернути на практичну частину роботи, власне на результати виконання дослідницького завдання та методичні розробки. Захист курсової роботи дозволяє студенту викласти своє розуміння дослідженої проблеми, є свідченням здатності не тільки до наукової роботи, а й самостійної роботи взагалі.

Успішний захист курсової роботи є результатом усвідомленого сприйняття навчального матеріалу, вміння самостійно практично мислити, аналізувати різні літературні джерела, застосовувати теоретичні знання на практиці, що є необхідним і дієвим компонентом професійної підготовки майбутнього вчителя.

При **оцінці** змісту виступу студента беруться до уваги переконливість його тверджень, логічність викладу, мовлення, ґрунтовність відповідей на запитання присутніх і зауваження наукового керівника. За результатами захисту курсової роботи виставляється оцінка, яка заноситься до екзаменаційної відомості та ІНПС.

Курсова робота оцінюється згідно шкали ECTS:

«А» ставиться за умови:

- повного дотримання всіх вимог до курсової роботи;
- відповідності змісту роботи темі дослідження;
- глибокого аналізу наукової літератури та ґрунтовності власних висновків;
- якісно підготовлених практичних розробок;
- успішного виконання дослідницьких завдань;
- дотримання всіх вимог щодо технічного й естетичного оформлення роботи і

орфографічного стандарту;

– вдалої презентації роботи на захисті.

«В» ставиться за умови:

– повного дотримання всіх вимог до курсової роботи;

– відповідності змісту роботи темі дослідження;

– глибокого аналізу наукової літератури та ґрунтовності власних висновків;

– незначних недоліків у практичних розробках;

– виконання дослідницьких завдань;

– дотримання всіх вимог щодо технічного й естетичного оформлення роботи і орфографічного стандарту;

– вдалої презентації роботи на захисті.

«С» ставиться за умови:

– повного дотримання всіх вимог до курсової роботи;

– відповідності змісту роботи темі дослідження;

– глибокого аналізу наукової літератури та наявності власних висновків;

– незначних недоліків у практичних розробках;

– виконання дослідницьких завдань;

– дотримання всіх вимог щодо технічного й естетичного оформлення роботи і орфографічного стандарту;

– незначних огріхів під час презентації роботи на захисті.

«Д» ставиться за умови:

– неповного дотримання всіх вимог до курсової роботи;

– відповідності змісту роботи темі дослідження;

– недостатньо глибокого аналізу наукової літератури та наявності власних висновків;

– певних недоліків у практичних розробках;

– не чіткого виконання дослідницьких завдань;

– незначних недоліків у технічному й естетичному оформленні роботи і орфографічного стандарту;

– незначних огріхів під час презентації роботи на захисті.

«Е» ставиться за умови:

– неповного дотримання всіх вимог до курсової роботи;

– відповідності змісту роботи темі дослідження;

– поверхового аналізу наукової літератури та наявності нечітких власних висновків;

– певних недоліків у практичних розробках;

– не повного виконання дослідницьких завдань;

– певних недоліків у технічному й естетичному оформленні роботи і орфографічного стандарту;

– нечітких відповідях на питання комісії, невдалого подання результатів дослідження під час презентації роботи на захисті.

Захищена курсова робота зберігається на кафедрі протягом одного року. Роботи, відзначені першими преміями на республіканських студентських конкурсах, зберігаються постійно.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Дипломна робота як самостійне наукове дослідження студента: Методичні рекомендації для написання дипломної роботи. / Укл. С.М.Мартиненко, А.М.Москаленко, В.Г.Редько. К.: КМПУ ім. Б.Д.Грінченка, 2003. 32 с.
2. Довідник здобувача наукового ступеня. Збірник нормативних документів та інформаційних матеріалів з питань атестації наукових кадрів вищої кваліфікації / Упор. Ю.І.Цеков; попереднє слово Р.В.Бойка. К.: Редакція «Бюлетеня Вищої атестаційної комісії України», 2015. 64 с.
3. Довідник офіційного опонента. Збірник нормативних документів та інформаційних матеріалів з питань експертизи дисертаційних досліджень / Упор. Ю.І.Цеков; за ред. Р.В.Бойка. – 2-е вид., випр. і доповн. К.: Редакція «Бюлетеня Вищої атестаційної комісії України», видавництво «Толока», 2008. 64 с.
4. Методичні вказівки до підготовки та захисту магістерських (дипломних) робіт (для студентів денної та заочної форм навчання за спеціальностями Гуманітарного інституту) / Уклад.: О.В.Єременко. Київ, КМПУ імені Б.Д.Грінченка, 2009. 21 с.
5. Основні вимоги до дисертацій та авторефератів дисертацій // Бюлетень ВАК України. 2017. №6. С. 9-16.
6. Приклади оформлення бібліографічного опису у списку джерел, який наводять у дисертації, і списку опублікованих робіт, який наводять в авторефераті // Бюлетень ВАК України. 2017. №6. С. 9-13.
7. Рекомендации по подготовке и оформлению курсовых и дипломных работ / Сост. В.С. Голодаева. М.: Издательский дом «Дашков и Ко», 2012. 20 с

ДОДАТКИ**Додаток А****Зразок оформлення титульної сторінки курсової роботи****МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ****КРЕМЕНЕЦЬКА ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ****Кафедра іноземних мов та методики їх викладання****КУРСОВА РОБОТА НА ТЕМУ**

“ _____ ”

Студента(ки) _____ курсу _____ групи

(прізвище, ім.'я та по-батькові)

Науковий керівник _____

(науковий ступінь, вчене звання, посада)

(прізвище та ініціали)

Кременець – рік

Додаток Б
Зразок оформлення змісту курсової роботи на тему «Тестовий контроль лексичних навичок говоріння»

ЗМІСТ

ВСТУП.....	
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ТЕСТОВОГО КОНТРОЛЮ ЛЕКСИЧНИХ НАВИЧОК ГОВОРІННЯ НІМЕЦЬКОЮ МОВОЮ В СТАРШИХ КЛАСАХ СЕРЕДНЬОЇ ШКОЛИ	
1.1. Дидактико-психологічні передумови організації тестового контролю.....	
1.2. Базові вміння говоріння німецькою мовою на старшому етапі як об'єкти контролю	
1.3. Лінгвістичний аспект проблеми тестового контролю	
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА ТЕСТОВОГО КОНТРОЛЮ ЛЕКСИЧНИХ НАВИЧОК ГОВОРІННЯ НІМЕЦЬКОЮ МОВОЮ В СТАРШИХ КЛАСАХ СЕРЕДНЬОЇ ШКОЛИ	
2.1. Комплекс тестових завдань для контролю лексичних навичок говоріння на старшому етапі навчання німецької мови.....	
2.2. Методичні рекомендації щодо організації тестового контролю лексичних навичок говоріння в старших класах середньої школи.....	
ВИСНОВКИ	
ДОДАТКИ	
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	

Додаток В

Зразок оформлення завдань курсової роботи на тему «Тестовий контроль лексичних навичок говоріння»

Варіант 1.

У відповідності до мети дослідження і для її розв'язання були визначені і вирішені наступні завдання:

1. Здійснити науковий аналіз дидактико-психологічних передумов організації тестового контролю.
2. Уточнити сутність і зміст базових понять дослідження: «тест», «тестовий контроль», «комплексний тест».
3. Підготувати комплекс тестових завдань для контролю лексичних навичок говоріння на старшому етапі навчання німецької мови.
4. Розробити методичні рекомендації щодо організації тестового контролю лексичних навичок говоріння в старших класах середньої школи.

Варіант 2.

У відповідності до мети дослідження і для її розв'язання були визначені і вирішені наступні завдання:

- здійснити науковий аналіз дидактико-психологічних передумов організації тестового контролю;
- уточнити сутність і зміст базових понять дослідження: «тест», «тестовий контроль», «комплексний тест»;
- підготувати комплекс тестових завдань для контролю лексичних навичок говоріння на старшому етапі навчання німецької мови;
- розробити методичні рекомендації щодо організації тестового контролю лексичних навичок говоріння в старших класах середньої школи.

Додаток Д

Зразок оформлення об'єкту та предмету курсової роботи на тему «Тестовий контроль лексичних навичок говоріння»

Об'єкт дослідження – закріплення та перевірка знань учнів за допомогою тестових завдань для контролю лексичних навичок говоріння.

Предмет дослідження – використання тестових завдань для контролю лексичних навичок говоріння учнів старших класів спеціалізованих шкіл з поглибленим вивченням німецької мови.

Додаток Ж

Зразок оформлення переліку прізвищ науковців під час критичного аналізу наукових джерел

Варіант 1

«... Цим питанням приділялася належна увага таких науковців: І.Л. Бім, Г.В. Рогова (методика навчання читання), якими були розроблені одноіменні методики навчання читання; С.К. Фоломкіна (навчання читання в школі як різновид мовленнєвої діяльності), І.Н. Зимня, Д.В. Ольшанський, В.Г. Редько (методика навчання іноземної мови), О.Л. Полякова (читання фахової іншомовної літератури) та інших ... »

«...Серед найбільш значущих видань слід назвати: роботи М.В.Сергієвського (загальноосвітнє значення іноземних мов), К.А.Ганшиної (методика викладання іноземних мов), І.А.Грузинської (методика викладання іноземної мови), З.М.Цветкової (на допомогу вчителю іноземної мови в середній школі), Л.В.Щерби (про загальноосвітнє значення іноземних мов)...»

Варіант 2

«...На основі аналізу психолого-педагогічної літератури (І.О.Зимня, З.І.Кличнікова, Т.І.Шарпіло та інші) ми зробили висновок, що ...»

Варіант 3

Допустимим є використання лише однієї літери з ініціалів (ім'я)

«...На основі аналізу психолого-педагогічної літератури (І. Зимня, З. Кличнікова, Т. Шарпіло та інші) ми зробили висновок, що ...»

Обов'язковим є уніфіковане зазначення ініціалів (тільки ім'я чи ім'я по- батькові) у всій курсовій роботі.

Додаток 3
Приклади оформлення бібліографічного опису у списку використаних джерел

Характеристика джерела	Приклад оформлення
	Книги
Один автор	Скидан О. В. Аграрна політика в період ринкової трансформації : монографія. Житомир : ЖНАЕУ, 2008. 375 с.
Два автора	Крушельницька О. В., Мельничук Д. П. Управління персоналом : навч. посіб. Вид. 2-ге, переробл. і допов. Київ, 2005. 308 с.
Три автора	Скидан О. В., Ковальчук О. Д., Янчевський В. Л. Підприємництво у сільській місцевості : довідник. Житомир, 2013. 321 с.
Чотири автори	Методика нормування ресурсів для виробництва продукції рослинництва / Вітвіцький В. В., Кисляченко М. Ф., Лобастов І. В., Нечипорук А. А. Київ : Укragропромпродуктивність, 2006. 106 с. Основи марикультури / Грициняк І. І. та ін. Київ : ДІА, 2013. 172 с.
П'ять і більше авторів	Екологія : навч. посіб. / Б. В. Борисюк та ін. Житомир, 2003. 174 с. Методи підвищення природної рибопродуктивності ставів / Андрющенко А. І. та ін. ; за ред. М. В. Гринжєвського. Київ, 1998. 124 с.

Колективний автор	Органічне виробництво і продовольча безпека : зб. матеріалів доп. учасн. III Міжнар. наук.-практ. конф. / Житомир. нац. агрокол. ун-т. Житомир : Полісся, 2015. 648 с.
Багатотомне видання	<p>Генетика і селекція в Україні на межі тисячоліть : у 4 т. / гол. ред. В. В. Моргун. Київ : Логос, 2001. Т. 2. 636 с.</p> <p>Фауна України. В 40 т. Т. 36. Инфузории. Вып. 1. Суктории (<i>Ciliophora, Suctorea</i>) / И. В. Довгаль. Киев : Наукова думка, 2013. 271 с.</p>
За редакцією	Доклінічні дослідження ветеринарних лікарських засобів / за ред. І. Я. Коцюмбаса. Львів : Тріада плюс, 2006. 360 с.
Автор і перекладач	<p>Котлер Ф. Основы маркетинга : учеб. пособие / пер. с англ. В. Б. Боброва. Москва, 1996. 698 с.</p> <p>Брігхем Є. В. Основы фінансового менеджменту / пер. з англ. В. Біленького та ін. Київ : Молодь, 1997. 998 с.</p>
	Частина видання
Розділ книги	<p>Саблук П. Т. Напрямки розвитку економіки в аграрній сфері виробництва. <i>Основи аграрного підприємництва</i> / за ред. М. Й. Маліка. Київ, 2000.</p> <p>С. 5–15.</p>
Тези доповідей, матеріали конференцій	<p>Зінчук Т. О. Економічні наслідки впливу продовольчих органічних відходів на природні ресурси світу. <i>Органічне виробництво і продовольча безпека</i> : зб. матеріалів доп. учасн. II Міжнар. наук.-практ. конф. Житомир : Полісся, 2014. С. 103–108.</p> <p>Скидан О. В., Судак Г. В. Розвиток сільськогосподарського підприємництва на кооперативних засадах. <i>Кооперативні читання: 2013 рік</i> : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., 4–6 квіт. 2013 р. Житомир : ЖНАЕУ, 2013. С. 87–91.</p>

Статті з продовжуючих та періодичних видань	<p>Якобчук В. П. Стратегічні пріоритети інноваційного розвитку підприємництва в аграрній сфері. <i>Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка. Сер. Економіка</i>. 2013. Вип. 148. С. 31–34.</p> <p>Масловська Л. Ц., Савчук В. А. Оцінка результативності і ефективності виробництва органічної агропродовольчої продукції. <i>Агросвіт</i>. 2016. № 6. С. 23–28.</p> <p>Акмеологічні засади публічного управління / Є. І. Ходаківський та ін. <i>Вісник ЖНАЕУ</i>. 2017. № 1, т. 2. С. 45–58.</p> <p>Dankevych Ye. M., Dankevych V. Ye., Chaikin O. V. Ukraine agricultural land market formation preconditions. <i>Acta Universitatis Agriculturae et Silviculturae Mendelianae Brunensis</i>. 2017. Vol. 65, №. 1. P. 259–271.</p>
	Електронні ресурси
Книги	Ілляшенко С. М., Шипуліна Ю. С. Товарна інноваційна політика : підручник. Суми : Університетська книга, 2007. 281 с. URL: ftp://lib.sumdu.edu.ua/Books/1539.pdf (дата звернення: 10.11. 2017).
Законодавчі документи	<p>Про стандартизацію : Закон України від 11 лют. 2014 р. № 1315. URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1315-18 (дата звернення: 02.11.2017).</p> <p>Концепція Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року : проект / М-во аграр. політики та продовольства України. URL: http://minagro.gov.ua/apk?nid=16822 (дата звернення: 13.10.2017).</p>
Періодичні видання	Клітна М. Р., Брижань І. А. Стан і розвиток органічного виробництва та ринку органічної продукції в Україні. <i>Ефективна економіка</i> . 2013. № 10. URL: http://www.m.nayka.com.ua/?op=1&j=efektyvna-ekonomika&s=ua&z=2525 (дата звернення: 12.10.2017).

	<p>Neave H. Deming's 14 Points for Management: Framework for Success. <i>Journal of the Royal Statistical Society. Series D (The Statistician)</i>. 2012. Vol. 36, № 5. P. 561–570. URL: http://www2.fiu.edu/~revellk/pad3003/Neave.pdf (Last accessed: 02.11.2017).</p> <p>Colletta L. Political Satire and Postmodern Irony in the Age of Stephen Colbert and Jon Stewart. <i>Journal of Popular Culture</i>. 2009. Vol. 42, № 5. P. 856–874. DOI: 10.1111/j.1540-5931.2009.00711.x.</p>
Сторінки з веб-сайтів	<p>Що таке органічні продукти і чим вони кращі за звичайні? <i>Екологія життя</i> : веб-сайт. URL: http://www.eco-live.com.ua (дата звернення: 12.10.2017).</p>
	<p>Інші документи</p>
Законодавчі і нормативні документи (інструкції, накази)	<p>Конституція України : станом на 1 верес. 2016 р. / Верховна Рада України. Харків : Право, 2016. 82 с.</p> <p>Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» щодо удосконалення деяких положень : Закон України від 5 жовт. 2017 р. № 2164. <i>Урядовий кур'єр</i>. 2017. 9 листоп.</p> <p>Інструкція про порядок нарахування і сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування : затв. наказом М-ва фінансів України від 20 квіт. 2015 р. № 449. <i>Все про бухгалтерський облік</i>. 2015. № 51. С. 21–42.</p> <p>Про затвердження Порядку забезпечення доступу вищих навчальних закладів і наукових установ, що знаходяться у сфері управління Міністерства освіти і науки України, до електронних наукових баз даних : наказ М-ва освіти і науки України від 2 серп. 2017 р. № 1110. <i>Вища школа</i>. 2017. № 7. С. 106–107</p>

Стандарти	<p>ДСТУ ISO 9001: 2001. Системи управління якістю. [Чинний від 2001-06-27]. Київ, 2001. 24 с. (Інформація та документація).</p> <p>СОУ–05.01-37-385:2006. Вода рибогосподарських підприємств. Загальні вимоги та норми. Київ : Міністерство аграрної політики України, 2006. 15 с. (Стандарт Мінагрополітики України)</p>
Патенти	<p>Комбайн рослинозбиральний універсальний : пат. 77937 Україна : МПК А01D 41/02, А01D 41/04, А01D 45/02. № а 2011 09738 ; заявл. 05.08.2011 ; опубл. 11.03.2013, Бюл. № 5.</p>
Авторські свідоцтва	<p>А. с. 1417832 СССР, МКИ А 01 F 15/00. Стенка рулонного пресс-подборщика / В. Б. Ковалев, В. Б. Мелегов. № 4185516 ; заявл. 22.01.87 ; опубл. 23.08.88, Бюл. № 31.</p>
Дисертації, автореферати дисертацій	<p>Романчук Л. Д. Оцінка джерел надходження радіонуклідів до організму мешканців сільських територій Полісся України : дис. ... д-ра с.-г. наук : 03.00.16 / Житомир. нац. агрокол. ун-т. Житомир, 2011. 392 с.</p> <p>Романчук Л. Д. Оцінка джерел надходження радіонуклідів до організму мешканців сільських територій Полісся України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра с.-г. наук : 03.00.16. Житомир, 2011. 40 с.</p>
Препринти	<p>Панасюк М. І., Скорбун А. Д., Сплошной Б. М. Про точність визначення активності твердих радіоактивних відходів гамма-методами. Чорнобиль : Ін-т пробл. безпеки АЕС НАН України, 2006. 7 с. (Препринт. НАН України, Ін-т пробл. безпеки АЕС ; 06-1).</p>

Додаток К Приклад
побудови таблиць

Назва таблиці

Таблиця (номер)

Головка	Заголовки граф		Заголовки граф	
	Підзаголовки граф		Підзаголовки граф	
Боковик (заголовки рядків) ↓	Графа ↓			
	Рядок →			

Додаток Л

Зразок оформлення графіку відвідування студентами консультацій наукового керівника

Консультації

_____ кафедри _____
 (посада) (назва кафедри)

_____ (прізвище, ініціали викладача, який проводить консультації)
 щодо керівництва **курсowymi** роботами

Настановча консультація

№ з/п	Прізвище, ім'я по-батькові студента	Тема курсової роботи	Дата	Підпис студента	Підпис наукового керівника	Примітка

1. Опрацювання теми, підбір відповідних літературних джерел, складання і оформлення бібліографії.

№ з/п	Прізвище, ім'я по-батькові студента	Дата консультації	Підпис студента	Підпис наукового керівника	Примітка

2. Складання змісту курсової роботи

№ з/п	Прізвище, ім'я по-батькові студента	Дата консультації	Підпис студента	Підпис наукового керівника	Примітка

3. Опрацювання першого розділу

№ з/п	Прізвище, ім'я по-батькові студента	Дата консультації	Підпис студента	Підпис наукового керівника	Примітка

4. Внесення уточнень до першого розділу. Висновки до першого розділу.

№ з/п	Прізвище, ім'я по-батькові студента	Дата консультації	Підпис студента	Підпис наукового керівника	Примітка

5. Опрацювання другого розділу

№ з/п	Прізвище, ім'я по-батькові студента	Дата консультації	Підпис студента	Підпис наукового керівника	Примітка

6. Внесення уточнень до другого розділу. Висновки до другого розділу.

№ з/п	Прізвище, ім'я по-батькові студента	Дата консультації	Підпис студента	Підпис наукового керівника	Примітка

7. Підбір, оформлення додатків.

№ з/п	Прізвище, ім'я по-батькові студента	Дата консультації	Підпис студента	Підпис наукового керівника	Примітка

8. Підготовка до рецензування.

№ з/п	Прізвище, ім'я по-батькові студента	Дата консультації	Підпис студента	Підпис наукового керівника	Примітка

9. Внесення уточнень рецензента.

№ з/п	Прізвище, ім'я по-батькові студента	Дата консультації	Підпис студента	Підпис наукового керівника	Примітка

10. Підготовка остаточного варіанту курсової роботи.

№ з/п	Прізвище, ім'я по-батькові студента	Дата консультації	Підпис студента	Підпис наукового керівника	Примітка

11. Підготовка доповіді, презентації на захист курсової роботи.

№ з/п	Прізвище, ім'я по-батькові студента	Дата консультації	Підпис студента	Підпис наукового керівника	Примітка

Додаток М
Зразок оформлення відзиву наукового керівника на курсову роботу Відзив
наукового керівника

на курсову роботу студента (прізвище,
ініціали) _____ групи _____ спеціальності
 Тема _____ (назва) _____

У відзиві керівника слід зазначити:

- Актуальність теми.
- Відповідність змісту обраній темі.
- Рівень повноти розробки питань і окремих проблем.
- Рівень теоретичної та професійної підготовки студента, його здатність до самостійної роботи.
- Логічність, послідовність, аргументованість викладу матеріалу, вміння робити висновки.
- Характеристика студента під час роботи над курсовою роботою (дисциплінованість, наполегливість, підготовленість, своєчасність виконання завдання тощо).
- Важливість запропонованих студентом рекомендацій для їх провадження в практику роботи школи.
- Відповідність дослідження вимогам, що ставляться до виконання наукових робіт студентами.
- Оцінка курсової роботи стосовно можливості рекомендувати рецензовану роботу до захисту..

Дата і підпис керівника курсової роботи із зазначенням посади, наукового ступеня та вченого звання.

Науковий керівник

(науковий ступінь,

вчене звання) _____

„_____” _____ 200_р. _

(підпис)

(прізвище та ініціали)

**Тернопільська обласна рада
Управління освіти і науки Тернопільської облдержадміністрації
Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія
ім. Тараса Шевченка**

Кафедра педагогіки та психології

ЗАТВЕРДЖЕНО
Проректор з навчальної роботи

 М.Б. Боднар
«30» серпня 2019 р.

КУРСОВА РОБОТА

з ПЕДАГОГІКИ

з галузі **01 Освіта / Педагогіка**

за спеціальністю **014 Середня освіта (Мова і література (англійська))**

014 Середня освіта (Мова і література (німецька))

за освітньо-професійною програмою **Середня освіта (Мова і література (англійська))**

Середня освіта (Мова і література (німецька))

Безносюк О.О. Методичні рекомендації до написання курсової роботи (педагогіка) для здобувачів вищої освіти спеціальностей Середня освіта (Мова і література (англійська)), Середня освіта (Мова і література (німецька)). Кременець: КОГПА, 2019. 31 с.

Розробники:

Безносюк Олександр Олександрович, кандидат педагогічних наук, професор Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка.

Обговорено та схвалено на засіданні кафедри педагогіки та психології Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка
Протокол № 1 від 30 серпня 2019 року

Завідувача кафедри педагогіки та психології
30 серпня 2019 року

Л. М. Кравець

Затверджено Вченою радою Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка
Протокол № 1 від 30 серпня 2019 року

ВСТУП

Курсова робота є одним із видів наукової роботи, самостійним навчально-науковим дослідженням здобувачів вищої освіти, яке виконується з освітнього компоненту педагогіка. Виконання курсової роботи має на меті сформувати у студентів вміння проводити наукові дослідження, сформувати навички творчої самостійної роботи, оволодіння загальнонауковими і спеціальними методами сучасних наукових досліджень, поглибленим вивченням будь-якого питання або теми освітньої дисципліни. Згідно з Положенням про організацію освітнього процесу у закладах вищої освіти України курсова робота виконується з метою закріплення, поглиблення і узагальнення знань, одержаних студентами за період навчання та їх застосування для комплексного вирішення конкретного фахового завдання.

Основне завдання – виявити вміння здобувачів вищої освіти застосовувати теоретичні знання на практиці, ставити та вирішувати пізнавальні задачі. Виконуючи курсові роботи, студенти мають продемонструвати знання правил проведення наукового дослідження й оформлення його результатів.

Методичні рекомендації розроблені у відповідності до Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», Концепції НУШ та інших чинних нормативних документів з підготовки фахівців спеціальностей 014 Середня освіта (Мова і література (англійська)), 014 Середня освіта (Мова і література (німецька)) і містять основні вимоги, які висуваються до змісту та оформлення курсової роботи, організації її виконання, порядку захисту та оцінювання.

За результатами виконання курсової роботи здобувач вищої освіти набуває компетентностей.

Інтегральна

Забезпечення навчально-виховного процесу в загальноосвітніх навчальних закладах під час навчання англійської мови, що передбачає здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі й практичні проблеми та застосування відповідних теорій і методів освітніх і філологічних наук у галузі середньої освіти та характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК):

1. Здатність навчатися та самонавчатися (ЗК2)
3. Здатність до планування та розподілу часу (ЗК4)
4. Здатність знаходити, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел (ЗК5)
5. Здатність застосовувати знання на практиці (ЗК6)
6. Здатність приймати обґрунтовані рішення (ЗК7)
7. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні (ЗК8)
8. Знання і розуміння предметної області та розуміння професії (ЗК9)
9. Здатність оцінювати і підтримувати якість роботи (ЗК10)
10. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології (ЗК11).

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (ФК):

1. Здатність до розроблення навчально-методичних матеріалів для проведення занять (зокрема з використанням інтерактивних технологій) (ФК4).
2. Здатність до критичного аналізу власної педагогічної діяльності, обмін досвідом професійної діяльності (ФК8).
3. Здатність реалізовувати управлінські функції (аналіз, прогнозування, організація, контроль, самоконтроль у процесі організаційно-методичної, навчально-методичної, науково-дослідної, виховної та інших видів діяльності) (ФК9).
4. Уміння застосовувати елементи теоретичного й експериментального дослідження в професійній діяльності (ФК15).
5. Уміння застосовувати методи діагностування й контролю досягнень учнів (ФК16).

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН3. Визначати сутність процесів навчання й виховання у середній школі, їх психолого-педагогічні основи в загальних поняттях та термінах, що є необхідним для успішної практичної діяльності.

ПРН4. Демонструвати розуміння ролі наукових досліджень у житті суспільства, усвідомлення значення науково-дослідницької складової в педагогічній професії в обсязі, необхідному для організації та проведення власних досліджень та впровадження їх результатів у практику.

ПРН6. Демонструвати знання методів формування навичок самостійної роботи й розвитку творчих здібностей і логічного мислення учнів.

ПРН7. Розробляти, планувати, організувати власне теоретичне та експериментальне дослідження в професійній діяльності з метою вирішення актуальних проблем системи освіти за спеціальністю та спеціалізаціями.

ПРН9. Організувати навчальну діяльність учнів, керувати нею й оцінювати її результати з метою набуття практичних навичок майбутньої професійної діяльності.

ПРН10. Демонструвати детальні знання спеціально вибраної галузі (відповідно

до обраної спеціальності та спеціалізації) шляхом говоріння, читання, вивчення та звітування про зміст важливих праць на обрану тематику.

ПРН12. Володіти навичками проведення діагностичних вимірів з метою їх ефективного використання у вивченні особистості учасників навчального процесу (учителів, учнів) з метою створення позитивного психологічного клімату у класі.

ПРН13. Планувати, проектувати, конструювати, організовувати й аналізувати свою педагогічну діяльність на основі засвоєних знань, умінь та навиків із дисциплін професійної підготовки.

ПРН14. Застосовувати сучасні методики й технології (зокрема інформаційні) для забезпечення якості навчально-виховного процесу в середніх навчальних закладах.

ПРН15. Зрозуміло доносити власні висновки, знання та їх обґрунтування до осіб, які навчаються, користуючись основними поняттями та термінами дисциплін професійної підготовки з обраної спеціальності та спеціалізації.

ПРН16. Формувати комунікаційну стратегію з суб'єктами взаємодії з дотриманням етичних норм, застосовувати демократичні технології прийняття колективних рішень, враховуючи власні інтереси і потреби інших, використовувати ефективні стратегії спілкування залежно від ситуації.

ПРН17. Виявляти готовність приймати рішення у складних і непередбачуваних умовах, що потребує застосування нових підходів та прогнозування майбутніх наслідків на основі отриманих професійних знань.

ПРН18. Визначати рівень особистісного і професійного розвитку, моделювати траєкторію особистісного самовдосконалення, виявляти здатність до самоорганізації професійної діяльності, застосовувати ідеї та концепції для розв'язання конкретних практичних задач.

ПРН19. Виявляти відповідальність за розвиток професійного знання і практичних навиків, здатність оцінювати важливість матеріалу для конкретної освітньо-професійної цілі, включаючи ситуації невизначеності вимог і умов.

ПРН20. Виявляти здатність до використання української мови в професійній діяльності та в контексті глобалізаційних процесів.

ПРН21. Організовувати та коректувати діяльність учнів в процесі навчання.

ПРН22. Здатність до самостійного та автономного навчання упродовж життя, розвиток мотивів самоактуалізації у сфері професійної діяльності, уміння застосовувати творчі здібності, які характеризують готовність до створення принципово нових ідей.

На виконання курсової роботи відводиться 90 год. / 3 кредити ECTS.

I. Планування та вимоги до виконання курсових робіт з педагогіки.

Виконання курсових робіт з педагогіки – ефективний засіб удосконалення підготовки фахівців з галузі 01 Освіта/ Педагогіка спеціальностей Середня освіта (Мова і література (англійська)), Середня освіта

(Мова і література (німецька)), зокрема, майбутніх вчителів англійської та німецької мов у закладі загальної середньої освіти. Робота здобувачів вищої освіти над темою роботи пов'язана з поглибленим вивченням педагогіки, приведенням в систему раніше набутих знань і доповнення їх в процесі практичного вирішення поставленої проблеми, формуванням та розвитком навичок дослідження, експериментування і самостійної роботи.

Виконання курсових робіт є заключним етапом вивчення здобувачами вищої освіти певного навчального курсу. Його цілі: систематизація, закріплення, розширення теоретичних і практичних знань з курсу в цілому; застосування цих знань при вирішенні конкретних психолого-педагогічних завдань; закріплення навичок самостійної роботи і оволодіння методиками та методами дослідження; визначення рівня підготовленості здобувачів вищої освіти до самостійної роботи.

Підготовка і захист курсових робіт органічно входять у зміст освіти майбутніх вчителів англійської та німецької мов, а виконання забезпечує поглиблення і розширення знань у сфері певної педагогічної проблеми, сприяє набуттю теоретичних знань, практичних умінь, удосконаленню навичок самостійної роботи, творчої діяльності і наукових досліджень, включаючи вивчення і узагальнення передового педагогічного досвіду, літературне оформлення результатів виконаної роботи.

Підготовка та виконання курсових робіт організовується викладачем який веде певний навчальний курс. Викладачами визначається тематика робіт, яка кожного року поновлюється і затверджується кафедрою та Вченою радою Академії (факультету). При виборі тематики необхідно враховувати її відповідність рівню розвитку сучасної педагогічної науки, традиційно сформованим на кафедрі (ЗВО, факультеті) напрямкам наукових досліджень, наявним умовам забезпечення студентів кваліфікованим науковим керівництвом та реальним умовам можливостей для її виконання.

Наведена тематика курсових робіт є орієнтовною як за змістом, так і за формулюванням. Деякі із вказаних тем, по суті, мають проблемний характер, дослідження їх не вичерпується рамками однієї роботи. Студентам надається

можливість з допомогою своїх наукових керівників уточнювати формулювання обраних тем з урахуванням можливостей та інтересів.

Основними вимогами до курсової роботи є:

- актуальність тематики, відповідність її сучасному етапу і перспективам розвитку психолого-педагогічної науки, практичним завданням виконання роботи;
- вивчення і критичний аналіз наукової літератури з обраної теми дослідження;
- аналіз і характеристика історії дослідження проблеми, її сучасного стану, а також передового психолого-педагогічного досвіду;
- чітке визначення мети, об'єкту, предмету, завдань і методів дослідження, опис і аналіз проведених автором емпіричних досліджень;
- узагальнення отриманих теоретичних і практичних результатів дослідження, обґрунтування висновків і, по можливості, формулювання психолого-педагогічних рекомендацій.

Планування курсових робіт

Отримавши завдання наукового керівника, здобувач вищої освіти починає працювати над обраною проблемою. Враховуючи наведений у завданні перелік основних питань, які необхідно вирішити, на основі попереднього знайомства з літературними джерелами і аналізу наявних відомостей з теми, студент формулює – мету, об'єкт, предмет і завдання дослідження, складає календарний план її виконання. **Мета** дослідження визначає головний напрям вирішення поставленої проблеми, в **завданнях** ця мета конкретизується. Чітке формулювання мети і завдань дає правильний орієнтир для виконання роботи.

Календарний план встановлює логічну послідовність, черговість і терміни виконання окремих етапів роботи у відповідності з певними вимогами до завдання. Терміни, як правило, визначаються самим студентом з врахуванням конкретних умов (особливості теми, мети, завдань; бюджету часу,

заданого терміном здачі виконаної роботи, характеру і повноти опрацювання першоджерел до теми; обсягу попередньо вже виконаної роботи, складності застосованої методики та методів дослідження) і корегуються науковим керівником.

Практика підтверджує доцільність складання такого плану. Він дисциплінує виконавця; лімітує час, відведений на підбір літератури, ознайомлення з досвідом роботи з даної проблеми, організацію і проведення спостережень, постановку експериментів, аналіз і обробку отриманих результатів, підведення підсумків, літературне і технічне оформлення курсової роботи та підготовку її до захисту; полегшує контроль і самоконтроль за ходом виконання роботи.

План курсової роботи складається на початку роботи над темою або на першому етапі, одночасно з підбором літературних джерел, він розкриває зміст роботи і послідовність його викладу. Перший варіант плану не обов'язково повинен бути кінцевим: в подальшому він може частково змінюватися; окремі розділи його можуть бути розширені, конкретизовані, уточнені і доповнені, викладені в новому формулюванні. План стає основою написання тексту курсової роботи, оскільки він відображає її основні розділи.

У плані роботи, поряд з характеристикою її змісту, раціонально визначити і **методи**, за допомогою яких будуть вирішуватися поставлені завдання. Найважливіші методи дослідження, які використовують студенти при виконанні курсових робіт з педагогіки, психології, методики навчання: вивчення літературних, архівних та інших джерел; вивчення досвіду роботи відомих педагогів; спостереження і самоспостереження; різні види експерименту; методи опитування; метод експертних оцінок, вивчення продуктів діяльності досліджуваних; статистичні методи обробки кількісних результатів, якісна інтерпретація отриманих даних та ін.

Найбільш продуктивним є комплексне застосування цих методів, хоча в залежності від особливостей дослідження, специфіки предмета і конкретних умов окремі методи можуть переважати.

Опрацювання літературних джерел

Курсова робота виконується на основі глибокого вивчення наукової, методичної літератури за спеціальністю (підручників, навчальних посібників, хрестоматій, монографій, періодичної літератури, журналів, нормативних документів).

При першому ознайомленні з літературою, за складеним списком, рекомендується проглянути збережені записи матеріалів з питань, які стосуються обраної теми (конспекти, тези, реферати, доповіді, та ін.), відновивши в пам'яті їх зміст.

Для складання бібліографії до курсової роботи, використовуються наявні в бібліотеках систематичні каталоги, в яких назви книг розташовані за галузями знань; алфавітні каталоги, в яких картки та книги розташовані в алфавітному порядку; предметні каталоги, які включають назви творів за конкретними проблемами і спеціальностями; різні бібліографічні довідкові видання (показники за окремими темами і розділами); зноски і посилання у підручниках, монографіях, енциклопедичних словниках та ін. Для підбору періодичної літератури необхідно звертатися до покажчиків статей, опублікованих протягом календарного року, які розміщені в кінці останнього номеру журналу за кожний рік видання.

Керуючись складеним списком літературних джерел, приступайте до їх вивчення. Початковий етап роботи з літературою – загальне знайомство зі змістом книг і статей за темою. Важливо знати і порядок вивчення літератури. В більшості випадків починають знайомство з роботами більш загального характеру, а потім переходять до джерел, де дана проблема висвітлюється більш конкретно, хоча можливі й винятки. Найчастіше вивчення літературних та інших джерел проводиться в історико-хронологічному порядку, але інколи доцільніше ознайомитися з новими публікаціями, щоб мати можливість об'єктивніше оцінити історичний аспект постановки проблеми.

При першому опрацюванні літературних джерел, звертається увага на

перш за все на те, що характеризує найновіші досягнення науки в даній сфері, передовий досвід. Щоб полегшити подальшу роботу, студент має скласти бібліографічні картки літературних джерел, з якими він буде працювати.

Після такого попереднього ознайомлення з літературними джерелами і складанням власної бібліографічної картотеки з теми слід ґрунтовніше вивчити наукові джерела. Послідовність глибокого вивчення літератури студенту допомагає визначити керівник. При повторному опрацюванні виділяється головна думка і основні положення роботи, здійснюється їх аналіз і осмислення. Не потрібно занадто захоплюватися цитуванням літератури, оскільки це не сприяє самостійності мислення і суджень.

Загальні вимоги до курсової роботи

Курсова робота повинна містити: титульний аркуш; зміст; перелік умовних позначень (за необхідності); вступ; основну частину; висновки; список використаних джерел; додатки (за необхідності).

Титульний аркуш роботи. Титульний аркуш містить найменування закладу вищої освіти, де виконана робота; прізвище, ім'я, по батькові автора; назву роботи; шифр і найменування спеціальності; прізвище, ім'я, по батькові наукового керівника; місто і рік виконання.

Зміст. Зміст подають на початку курсової роботи. Він містить найменування та номери початкових сторінок розділів, підрозділів та пунктів (якщо вони мають заголовок), зокрема вступу, основної частини, загальних висновків, додатків, списку використаної літератури та ін.

Перелік умовних позначень, символів, скорочень і термінів (за необхідності). Якщо в роботі вжито специфічну термінологію, а також використано маловідомі скорочення, нові символи, позначення і таке інше, то їх перелік може бути поданий в роботі у вигляді окремого списку, який розміщують перед вступом.

Перелік треба друкувати двома колонками, в яких зліва за абеткою наводять, наприклад, скорочення, справа – їх детальне розшифрування. Якщо в роботі спеціальні терміни, скорочення, символи, позначення і таке інше

повторюються менше трьох разів, перелік не складають, а їх розшифрування наводять у тексті при першому згадуванні.

Вступ. Актуальність теми розкриває сутність і стан наукової проблеми (завдання), її значущість, підстави та вихідні дані для розроблення теми, обґрунтування необхідності проведення дослідження. Далі подають загальну характеристику роботи в рекомендованій нижче послідовності.

Шляхом критичного аналізу та порівняння з відомими розв'язаннями проблеми (наукового завдання) обґрунтовують актуальність і доцільність роботи для розвитку відповідної галузі освіти, розв'язання проблеми освітнього процесу, тощо.

Обов'язково зазначають освітній заклад на базі якого була виконана робота, а також роль автора у проведенні дослідження.

Мета і завдання дослідження. Формулюють мету роботи та завдання, які необхідно вирішити для розкриття теми, об'єкту, предмету дослідження.

Об'єкт дослідження — це процес або явище, що породжує проблемну ситуацію й обране для вивчення (більш широке та загальне формулювання проблеми).

Предмет дослідження міститься в межах об'єкта й становить основну (більш конкретну) проблему дослідження.

Об'єкт і предмет дослідження співвідносяться між собою як загальне і часткове. В об'єкті виділяється та його частина, яка є предметом дослідження. Саме на нього спрямована основна увага студента, оскільки предмет дослідження визначає тему курсової роботи, визначеної на титульному аркуші як її назва.

Методи дослідження. Подають перелік використаних методів дослідження для досягнення поставленої в роботі мети. Перераховувати їх потрібно не відірвано від змісту роботи, а коротко та змістовно визначаючи, що саме досліджувалось тим чи іншим методом. Це дасть змогу пересвідчитися в логічності та прийнятності вибору саме вказаних методів.

Значення одержаних результатів. У роботі, що має теоретичне

значення, треба подати відомості про можливе наукове використання результатів досліджень або рекомендації щодо їх використання, а в роботі, що має прикладне значення — відомості про практичне застосування одержаних результатів або рекомендації, як їх використати.

Основна частина. Основна частина курсової роботи може складатися з розділів, підрозділів, пунктів. Кожний розділ починають з нової сторінки. Основному тексту кожного розділу може передувати передмова з коротким описом вибраного напрямку й обґрунтуванням застосованих методів досліджень. У кінці кожного розділу формулюють висновки зі стислим викладенням наведених у розділі наукових теоретичних і практичних результатів, що дає змогу вивільнити загальні висновки від другорядних подробиць.

У розділах основної частини подають: огляд літератури за темою та вибір напрямів досліджень; виклад загальної методики й основних методів досліджень; експериментальну частину та методику досліджень; відомості про проведені теоретичні й (або) експериментальні, практичні дослідження; аналіз і узагальнення результатів досліджень.

В огляді літературних джерел у першому розділі здобувач вищої освіти окреслює основні етапи розвитку наукової думки за проблемою свого дослідження. Стисло, з ґрунтовним аналізом, висвітлюючи роботи науковців (психологів, педагогів ін.) та педагогів-практиків, громадських і державних діячів, тощо, які мають публікації стосовно обраної проблеми дослідження, автор повинен назвати ті питання, що залишились невирішеними і, отже, виокремити проблему, яка потребує вирішення. Бажано закінчити цей розділ коротким резюме стосовно необхідності проведення досліджень у даній галузі. Загальний обсяг огляду літератури не повинен перевищувати 60 % обсягу основної частини роботи.

У другому розділі, як правило, обґрунтовують вибір напрямку досліджень, наводять методи вирішення задач і їх порівняльні оцінки, розробляють та реалізують (констатуючий експеримент) загальну методику проведення досліджень. Також в повній мірі викладаються результати власних досліджень (формувальний експеримент, авторська тренінгова чи розвивальна програма) з

висвітленням того нового, що автор вносить у розроблення проблеми. Здобувач вищої освіти повинен давати оцінку повноти вирішення поставлених завдань, оцінку достовірності одержаних результатів, їх порівняння з аналогічними результатами вітчизняних і зарубіжних праць, обґрунтування потреби додаткових досліджень.

Виклад матеріалу підпорядковують одній провідній ідеї чітко визначеній автором, відповідно до предмету дослідження.

Висновки. У висновках викладають найважливіші теоретичні та практичні результати, одержані в курсовій роботі, які повинні містити формулювання розв'язаної проблеми (завдань) дослідження, її значення для науки та практики, в рамках освітнього процесу тощо. Далі формулюють висновки та рекомендації щодо теоретичного й практичного використання здобутих результатів. У першому пункті висновків коротко оцінюють стан питання. Далі у висновках розкривають методи вирішення поставленої в роботі проблеми, завдань дослідження, їх практичний аналіз, порівняння з відомими розв'язаннями. Тобто, у висновках необхідно наголосити на якісних і кількісних показниках здобутих результатів, обґрунтувати достовірність результатів, викласти рекомендації щодо їх використання.

Список використаних джерел. Список використаних джерел слід розміщувати одним із таких способів: у порядку появи посилань у тексті або в алфавітному порядку прізвищ перших авторів чи заголовків (наприклад, збірники). Бібліографічний опис джерел складають відповідно до чинних стандартів.

Додатки. Для повноти сприйняття виконаної роботи до додатків, за необхідності, доцільно вносити допоміжний матеріал: проміжні математичні доведення, формули та розрахунки; таблиці допоміжних цифрових даних; допоміжні ілюстрації.

Оформлення курсової роботи. Оформлення курсової роботи є важливим елементом її виконання і одним із факторів, які враховуються науковим керівником при оцінці.

Перш за все звертається увага на змістову сторону викладу матеріалу, логічність і послідовність, повноту і репрезентативність, загальну грамотність і відповідність стандартам, а також зовнішнє оформлення титульної сторінки, тексту роботи і списку літератури та додатків.

До формулювання заголовків розділів, підрозділів і пунктів курсової роботи ставляться такі вимоги: стислість, чіткість і відсутність повторень; послідовне і точне відображення внутрішньої логіки змісту роботи.

Курсову роботу рекомендується виконувати спочатку в чорновому варіанті. Це дозволяє вносити в текст необхідні зміни і доповнення.

До змісту курсової роботи, окрім текстової частини, можуть входити різноманітні графічні та ілюстративні матеріали. Однак ними не потрібно перевантажувати описову частину, тому деякі з них, на які здійснюється посилання, краще відобразити в додатки.

Курсові роботи виконуються державною мовою, за винятком списку літератури, де використане джерело записується так, як було видане, наприклад, російською чи англійською мовою. Цитати з цих джерел наводяться в тексті лише українською мовою. Виняток – цитати з неперекладених на українську мову літературних творів, або ж цитати іноземною мовою, які використовуються для порівняння семантичних характеристик.

Курсову роботу друкують комп'ютерним способом та виводять за допомогою принтера на одному боці аркуша білого паперу формату А4 через півтора (1,5) міжрядкових інтервали, 14 кегль, шрифт Times New Roman, до тридцяти рядків на сторінці з мінімальною висотою шрифту в 1,8 мм; всього 25 – 30 сторінок основного друкованого тексту.

Текст друкують, залишаючи поля таких розмірів: ліве - не менше 20 мм, праве - не менше 10 мм, верхнє і нижнє - не менше 20 мм. Шрифт друку повинен бути чітким; щільність тексту всюди однакова.

Вписувати в текст курсової роботи окремі іншомовні слова, формули, умовні знаки можна чорнилом, тушшю, пастою тільки чорного кольору, при цьому щільність вписаного тексту повинна бути наближеною до щільності основного тексту.

Текст основної частини роботи поділяють на розділи, підрозділи, пункти. Заголовки структурних частин роботи «ЗМІСТ», « ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ» друкують великими літерами симетрично до набору основного тексту; крапку в кінці не ставлять. Заголовки підрозділів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацу. Крапку в кінці заголовка не ставлять. Якщо заголовок складається з двох або більше речень, їх розділяють крапкою. Заголовки пунктів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу в розбивку в підбір до тексту. В кінці заголовка, надрукованого в підбір до тексту, ставиться крапка. Відстань між заголовком (за винятком заголовка пункту) та текстом повинна дорівнювати 3-4 інтервалам.

Кожну структурну частину курсової роботи потрібно починати з нової сторінки.

До загального обсягу курсової роботи, не входять додатки, список використаних джерел, таблиці та рисунки, які повністю займають площу сторінки. Але всі сторінки зазначених елементів роботи підлягають суцільній нумерації.

Нумерація. Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, пунктів, рисунків (малюнків), таблиць, формул подають арабськими цифрами без знака №.

Першою сторінкою курсової роботи є титульний аркуш, який включають до загальної нумерації сторінок роботи. На титульному аркуші номер сторінки не ставлять, на наступних сторінках номер проставляють у правому верхньому куті сторінки без крапки в кінці.

Такі структурні частини курсової роботи, як «ЗМІСТ», «ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ», « ВСТУП», « ВИСНОВКИ», « СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ» не мають порядкового номера. Звертаємо увагу на те, що всі аркуші, на яких розміщені згадані структурні частини роботи, нумерують звичайним чином. Підрозділи нумерують у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера

підрозділу, між якими ставлять крапку. В кінці номера підрозділу повинна стояти крапка, наприклад, «2.3.» (третій підрозділ другого розділу). Потім у тому ж рядку наводять заголовок підрозділу. Пункти нумерують у межах кожного підрозділу. Номер пункту складається з порядкових номерів розділу, підрозділу, пункту, між якими ставлять крапку. В кінці номера повинна стояти крапка, наприклад: «1.3.2.» (другий пункт **третього підрозділу першого розділу**). Потім у тому ж рядку наводять заголовок.

Ілюстрації (фотографії, креслення, схеми, графіки, карти) і таблиці необхідно подавати в роботі безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці. Ілюстрації і таблиці, розміщені на окремих сторінках курсової, включають до загальної нумерації сторінок. Таблицю, малюнок або креслення, розміри якого більші формату А4, враховують як одну сторінку і розміщують у відповідних місцях після згадування у тексті або в додатках.

Ілюстрації позначають словом «Рис.», «Мал.» і нумерують послідовно в межах розділу, за винятком ілюстрацій, наведених у додатках. Номер ілюстрації повинен складатися з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, між якими ставиться крапка. Наприклад: *Рис. 1.2* (другий рисунок першого розділу). Номер ілюстрації, її назву та пояснювальні підписи розміщують послідовно під ілюстрацією. Якщо в розділі курсової роботи подано одну ілюстрацію, то її нумерують за загальними правилами.

Таблиці нумерують послідовно (за винятком таблиць, поданих у додатках) в межах розділу. У правому верхньому куті над відповідним заголовком таблиці розміщують напис «Таблиця» із зазначенням її номера. Номер таблиці повинен складатися з номера розділу та порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка, наприклад «Таблиця 1.2» {*друга таблиця першого розділу*}. Якщо в розділі роботи одна таблиця, її нумерують за загальними правилами. При перенесенні частини таблиці на інший аркуш (сторінку) слово «Таблиця» і номер вказують один раз справа над першою частиною таблиці, над іншими частинами пишуть слова «Продовж, табл.» і

вказують номер таблиці, наприклад: «*Продовж, табл. 1.2*».

Формули в курсовій роботі (якщо їх більше однієї) нумерують у межах розділу. Номер формули складається з номера розділу і порядкового номера формули в розділі, між якими ставлять крапку. Нумери формул пишуть біля правого поля аркуша на рівні відповідної формули в круглих дужках, наприклад: *(3.1) (перша формула третього розділу)*.

Загальні правила цитування та посилання на використані джерела

Курсова робота є самостійним дослідженням, яке базується на аналізі наукових джерел з теми дослідження. Безумовно, що ефективним цей аналіз буде лише тоді, коли він спирається на досягнення сучасної науки. Тому, в курсовій роботі обов'язково мають бути представлені погляди і точки зору різних дослідників, що займалися даною проблемою. Використовуючи те чи інше літературне джерело для запозичення ідей чи цитат, на нього обов'язково потрібно посилатися. Посилання можуть здійснюватися у різних формах, залежно від контексту, застосовуються для обґрунтування актуальності дослідження, для визначення його методологічних засад, для окреслення кола науковців, що вивчали певну проблему. Наприклад, «*методологічні засади застосування суб'єктного підходу у вітчизняній психології розроблені Б. Ананьєвим, Г. Костюком, С. Рубінштейном, Д. Узнадзе*».

Поширеним є й інший варіант подібного посилання, який застосовується у випадку перерахування різних шкіл та підходів. Прізвища перераховуються в алфавітному порядку. Наприклад, «*Дослідження мотивації здійснювалися у вітчизняній психології в аспектах двох основних підходів: діяльнісного (М. Алексєєва, О. Леонтєєва) і суб'єктного (Л. Божович, С. Рубінштейн)*».

У наукових працях часто використовують прямі цитати, які мають ілюструвати правомірність поглядів автора курсової роботи, або ж розкривати сутнісні моменти поглядів цитованого дослідника. Такі цитати, як правило, подаються у вигляді прямої мови. Найбільш зручною формою посилання на джерело є числові позначення, які беруться у квадратні дужки і ставляться в кінці цитати. Наприклад, «*В. Джемс запропонував принцип цілісного аналізу*

свідомості людини, що „...відштовхується від конкретних фактів, які складають повсякденний зміст її душевного життя” [14, с.57].

Перше число в квадратних дужках означає номер джерела із списку використаної літератури, друге - номер сторінки, з якої взято цитату. Якщо використовується такий спосіб, то доцільно згадувати прізвище автора цитати тільки при першому цитуванні, а при наступних можна обмежитися лише позначеннями у квадратних дужках.

Отже, коли в тексті роботи необхідно зробити посилання на складову частину чи конкретні сторінки відповідного джерела, можна наводити посилання у квадратних дужках, при цьому номер посилання має відповідати його бібліографічному опису за переліком посилань. Допускається також посилання у вигляді зносок внизу сторінки.

Посилатися бажано на останні видання публікацій. На більш ранні видання можна посилатися в тих випадках, коли наявний у них матеріал, не включений до останнього видання.

Коли використовують відомості, матеріали з монографій, оглядових статей, інших джерел з великою кількістю сторінок, тоді в посиланні необхідно точно вказати номери сторінок, ілюстрацій, таблиць, формул з джерела, на яке є посилання в курсовій роботі.

Таким чином підтвердження власних аргументів посиланням на авторитетне джерело або для критичного аналізу того чи того друкованого твору слід наводити *цитати*. Науковий етикет потребує точного відтворення цитованого тексту, оскільки найменше скорочення наведеного витягу може спотворити зміст, закладений автором.

Основні вимоги до цитування :

а) текст цитати починається і закінчується лапками та наводиться в тій граматичній формі, в якій він поданий у джерелі, зі збереженням особливостей авторського написання. Наукові терміни, запропоновані іншими авторами, не виділяються лапками, за винятком тих, що викликали загальну полеміку. У цих випадках використовується вираз.

б) цитування повинно бути повним, без довільного скорочення авторського тексту та без перекручень думок автора. Пропуск слів, речень, абзаців при цитуванні допускається без перекручення авторського тексту і позначається трьома крапками. Вони ставляться у будь-якому місці цитати (на початку, всередині, наприкінці). Якщо перед випущеним текстом або за ним стояв розділовий знак, то він не зберігається;

в) кожна цитата обов'язково супроводжується посиланням на джерело;

г) при непрямому цитуванні (переказі, викладі думок інших авторів своїми словами), що дає значну економію тексту, слід бути в повній мірі точним у викладенні думок автора, коректним щодо оцінювання його результатів і давати відповідні посилання на джерело;

д) якщо необхідно виявити ставлення автора роботи до окремих слів або думок з цитованого тексту, то після них у круглих дужках ставлять знак оклику або знак питання;

є) коли автор курсової роботи, наводячи цитату, виділяє в ній деякі слова, то робиться спеціальне застереження, тобто після тексту, який пояснює виділення, ставиться крапка, потім дефіс і вказуються ініціали автора роботи, а весь текст застереження вміщується у круглі дужки.

Посилання на *ілюстрації* роботи вказують порядковим номером ілюстрації, наприклад: «Рис. 1.2».

Посилання на *формули* вказують порядковим номером формули в дужках, наприклад: «... у формулі (2.1.)».

На всі таблиці курсової роботи необхідно посилатися в тексті, при цьому слово «таблиця» в тексті пишуть скорочено, наприклад: «...у *табл. 1.2.*».

У повторних посиланнях на таблиці та ілюстрації треба вказувати скорочено слово «дивись», наприклад: «див. *табл. 1.3.*».

Додатки. Додатки оформлюють як продовження курсової роботи на наступних її сторінках, розміщуючи їх у порядку появи посилань у тексті курсової роботи. Кожний такий додаток повинен починатися з нової сторінки. Додаток повинен мати заголовок, надрукований угорі малими літерами з першої великої симетрично відносно тексту сторінки. Посередині рядка над

заголовком малими літерами з першої великої друкується слово «Додаток А» і велика літера, що позначає додаток. Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки.

Ілюстрації, таблиці та формули, розміщені в додатках, нумерують у межах кожного додатка, наприклад: *рис. Д.1.2* другий рисунок першого розділу додатка Д; формула А. 1 перша формула додатка А.

Підготовка і захист курсових робіт

Науковий керівник, після отримання роботи від виконавця, повинен перевірити її і у випадку схвалення підписати та підготувати відгук про роботу для представлення завідувачу кафедри (курсова робота також може оцінюватися керівником самостійно).

Відгук керівника містить характеристику виконаної студентом роботи за всіма розділами, висновки про її позитивні сторони і недоліки, міру самостійності автора в роботі над темою, про сформованість навичок роботи з науковою літературою, навичок теоретичного і експериментального дослідження, про обґрунтованість і цінність отриманих результатів і висновків, можливість їх застосування, а також висновок про допуск студента до захисту роботи на засіданні кафедри, коли роботу оцінює комісія з викладачів кафедри або ж викладач самостійно оцінює роботу.

Після захисту курсові роботи зберігаються на кафедрі три роки.

II. СТРУКТУРА Й ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Курсова робота (педагогіка, психологія, методики навчання), як правило, повинна складатися з таких частин: вступ, два-три розділи, висновки, список використаних джерел, додатки. Всі ці частини мають певну логіку написання та оформлення.

Вступ. У курсовій роботі вступ займає 2–3 сторінки. Він має надзвичайно важливе значення, оскільки саме у вступі формулюються положення, які визначають весь хід роботи. Вступ, як і курсова робота в цілому, має чітку структуру, до якої входить *актуальність дослідження, об'єкт, предмет, мета, завдання*. У вступі також мають бути відображені методи та організація

дослідження.

Після заголовка «ВСТУП», який пишеться зверху по центру аркуша, з абзацу жирним шрифтом ви пишете: Актуальність дослідження. Відразу після крапки в одному-двох реченнях слід написати, чому, на ваш погляд, обрана тема є актуальною. Після цього дуже коротко (1-2 ст.) перераховуєте те, що вже зроблено у висвітленні даної проблеми іншими авторами. В кінці цього аналізу окреслюються ті аспекти проблеми, які ще недостатньо вивчені і, які зумовили вибір теми дослідження. Далі доцільно сформулювати об'єкт і предмет дослідження та визначити його мету. Після слів об'єкт, предмет, чи мета, кожне з яких пишеться з абзацу жирним шрифтом, ставиться знак (двокрапка чи тире) і в одному-двох реченнях розкривається їх зміст.

Виділення об'єкта і предмета дослідження є необхідною умовою наукового аналізу, оскільки окреслює коло аналізу, дисциплінує думку, допомагає у визначенні завдань і методів дослідження. **Предмет дослідження** – це та вузька, чітко окреслена частина психолого-педагогічної проблеми, яку безпосередньо досліджується. Однак не можете всебічно висвітлити вузьку проблему, не включивши її в більш широкий контекст аналізу, тобто не визначивши **об'єкт дослідження**.

Аналізуючи чітко окреслену, вузьку проблему, визначається **мета дослідження**.

Завдання дослідження. Як правило, у курсовій роботі їх має бути декілька. Вони повинні бути узгоджені з темою, об'єктом, предметом та метою дослідження.

Методи та організація дослідження.

У цій частині курсової роботи дуже коротко перераховуються методи та методики, які використовуються при проведенні дослідження. Характеризується вибірка (кого ви досліджували, їх вік, на базі якого закладу освіти відбувається дослідження, термін дослідження чи проводилося повторне дослідження тощо).

Практичне значення. Описуєте, як можна використати отримані у результати експериментально-дослідницької діяльності дані практичній

діяльності.

Надійність і вірогідність отриманих результатів дослідження, як правило, визначається репрезентативністю вибірки (кількістю і складом досліджуваних, які б повністю відображали характеристики явища, що вивчається); узгодженістю теоретичної моделі досліджуваного явища з методами його дослідження; застосуванням методів, які адаптовані саме для подібних досліджень і соціокультурної ситуації та ще й доповнюють одне одного або дозволяють робити контроль результатів.

Наприклад. *Надійність і вірогідність дослідження забезпечувалися репрезентативністю вибірки (48 осіб), застосуванням методів, адекватних меті та завданням дослідження, поєднанням кількісного та якісного аналізу, використанням методів математичної статистики.*

Перший розділ курсової роботи. У цьому розділі, як правило, аналізується література з обраної проблеми і описується власна модель досліджуваного явища. В його назву доречно включити формулювання досліджуваної проблеми, але в дещо більш широкому контексті.

У **підрозділі 1.1.** здійснюється аналіз, як представлена обрана проблема у психолого-педагогічній літературі. Бажано скласти для себе план аналізу, який би виокремлював основні напрями таких досліджень. Доречно структурувати аналіз за такими критеріями, як дослідження у вітчизняній і зарубіжній педагогіці, психології чи методиці, дослідження різних психологічних шкіл та напрямів, дослідження у різних галузях психології тощо. План аналізу може також відображати історію розвитку проблеми.

У кінці підрозділу здійснюється узагальнення, де коротко викладаються висновки результату аналізу проблеми. Наприклад, *«Отже, в результаті проведеного аналізу виявилось...».*

У **підрозділі 1.2.** спираючись на аналіз науково-методичної літератури, доцільно побудувати власну модель досліджуваного явища, власне бачення вирішення окресленої проблеми. Разом з тим, слід також написати, що про окремі характеристики даних немає, і, саме, на їх виявлення буде спрямована

емпірична частина дослідження в другому розділі.

Другий розділ. Зміст другого розділу значною мірою залежить від стратегії емпіричного дослідження, яка оберається. Однак, як правило, цей розділ присвячений методам і методиці дослідження. Як правило, цей розділ складається з двох підрозділів, які можуть включати пункти. Це доречно, коли дослідження здійснюється на межі двох дисциплін, або ж коли дослідженні об'єднані кілька наукових підходів (наприклад, діяльнісний та суб'єктний). У такому випадку один з підрозділів має описувати методичні процедури, які застосовуються в рамках одного підходу, а другий підрозділ описує особливості методичного апарату другого наукового підходу.

В процесі емпіричного дослідження, ви повинні пам'ятати про культуру та етичні вимоги до його проведення:

- дослідження не повинні шкодити взаєминам і психологічному комфорту в колективі;
- експериментатор повинен дотримуватися принципу конфіденційності отриманої інформації про окремі характеристики досліджуваних. Для цього у курсовій роботі імена та прізвища досліджуваних шифруються;
- якщо використовуються стандартні процедурами дослідження, доцільно виготовити і роздати досліджуваним стандартні бланки для відповідей. Якщо процедура дослідження не стандартизована, то теж слід підготувати деякі необхідні матеріали, наприклад, однотипні аркуші паперу, що не лише заощаджує час проведення дослідження, але й дозволяє якісно оформити його результати;
- всі продукти діяльності, які були отримані в ході дослідження, мають бути представлені у виконаній роботі. Якщо це бланки з відповідями, малюнки тощо, їх можна зібрати у конверт і представити у додатках. Якщо це дані спостережень, їх доцільно систематизувати у таблицях.

Третій розділ курсової роботи. Як правило, в третьому розділі проводиться аналіз отриманих результатів дослідження. У цьому розділі аналізуються, систематизуються й узагальнюються отримані результати. Якщо

дослідження включає і формувальний експеримент, тобто об'єкт дослідження не тільки вивчається, а й розвивається, формується в ході дослідження, відповідно в структуру третього розділу включається ще один параграф, де здійснюється аналіз літературних джерел і результатів власних досліджень з метою узагальнення і систематизації методів, засобів та прийомів навчання (виховання), які сприяють розвитку досліджуваного явища.

Висновки курсової роботи. Обсяг висновків складає орієнтовно 1-2 сторінки. Потрібно зазначити, чи виконані завдання дослідження. Після такого вступу потрібно сформулювати власні висновки. Вони мають бути максимально конкретними і, по можливості, містити методичні рекомендації для педагогів, батьків чи самих дітей. Методичні рекомендації випливають із результатів формуючого експерименту, якщо він проводився, або складаються із даних теоретичного аналізу досліджень психологів, вивчення і узагальнення вами передового досвіду педагогів з вирішення даної проблеми. Також зазначаються перспективи подальших наукових досліджень.

Оформлення списку використаних джерел. Список літератури традиційно оформляється в алфавітному порядку із зазначенням прізвищ та ініціалів автора, назви видавництва, року видання, кількості сторінок та сторінок, на які були зроблені посилання у тексті (цитати). Джерело подається тією мовою, на якій було видане. Список літератури оформляється відповідно до чинних вимог, відповідним чином затверджених.

Оформлення додатків. Курсова робота може мати один чи кілька додатків, які не враховуються в обсяг роботи. В додатки доцільно включати опис громіздких методик, таблиці, де відображені підсумовані і систематизовані експериментальні дані, а також дитячі твори, малюнки, статистичні розрахунки тощо. У тексті курсової роботи слід робити посилання на додатки, коли доречно проілюструвати те чи інше положення.

Наприклад, *«Результати експериментального дослідження згруповані у таблиці (див. Додаток А)».*

Критерії та норми оцінювання курсових робіт

Оцінювання курсових робіт передбачає врахування таких чинників:

- відповідність темі дослідження;
- відповідність системі загальних вимог до організації наукового дослідження (логіка і послідовність дослідження, теоретична обґрунтованість одержаних даних, всебічність, об'єктивність, наявність базової або авторської концепції);
- якість захисту (його логічність і доказовість, переконливість відповідей на задані запитання, рівень володіння матеріалами дослідження);
- відповідність загальним вимогам до даного типу дослідження.

Відповідно до поданих критеріїв пропонуються такі норми оцінювання курсової роботи за результатами її захисту.

Критерії оцінювання курсової роботи

«Відмінно» (90 – 100 балів – «А»). Курсова робота виконана на достатньому високому науково-методичному рівні у відповідності до зазначених критеріїв; під час захисту здобувач вищої освіти демонструє глибоке знання теоретико-практичних засад досліджуваної проблеми, вільно володіє матеріалом дослідження; доказово коментує окремі аспекти наукової роботи, у якій чітко прослідковується власна концепція автора та конкретні його пропозиції; допущені неточності оперативного усуває; проявляє себе як самостійний і перспективний пошуковець.

«Добре» (82 – 89 балів – «В»). Тема курсової роботи розкрита, але мають місце окремі недоліки непринципового характеру: в теоретичній частині дещо поверхово проаналізовано літературні джерела з досліджуваної проблеми; загалом новизна та практичне значення розкрито; в повній силі використано додаткові інформаційні матеріали; у курсовій роботі мають місце окремі зауваження в рецензії; доповідь логічна, проголошена вільно, відповіді на питання членів комісії загалом правильні; робота оформлена згідно чинних вимог.

«Добре» (75 – 81 бал – «С»). Загалом, тема курсової роботи розкрита,

хоча є несуттєві недоліки, зокрема в теоретичній частині поверхово проаналізовано джерельна база; елементи новизни та практичного значення чітко не розкрито; мають місце окремі зауваження; доповідь логічна, відповіді на питання членів комісії загалом правильні; робота оформлена відповідно до чинних вимог, хоча містить несуттєві стилістичні огріхи.

«Задовільно» (67 – 74 бали – «D») – зміст і захист курсової роботи свідчить про допустимий рівень підготовки наукового дослідження, разом із тим у ньому чітко не прослідковується загальна концепція дослідження або окремі її аспекти; на теоретичному та методичному рівні робота потребує доопрацювання, хоча загальний зміст свідчать про можливість подальшого її удосконалення; причини виявлених під час вивчення змісту курсової роботи та його захисту недоліків автор може пояснити або частково виправити їх під час свого виступу; оформлення курсової роботи загалом відповідає чинним вимогам, хоча містить стилістичні огріхи.

«Задовільно» (60 – 66 бали – «E»). Тема роботи в основному розкрита, але мають місце недоліки змістового характеру; нечітко сформульована мета роботи, теоретичний розділ має виражений компілятивний характер; методики емпіричної частини підібрано невдало, добір ілюстративних матеріалів не завжди обґрунтований; заходи і пропозиції роботи містяться в теоретичному розділі, обґрунтовані непереконливо; рецензія, відзив містять окремі зауваження; доповідь прочитана за текстом; відповіді на питання членів комісії правильні або повні; є зауваження щодо оформлення роботи.

«Незадовільно» (1 – 59 балів) – курсова робота до захисту не допускається, оскільки подана науковому керівнику на перевірку або на будь-який подальший етап проходження з порушенням термінів, встановлених регламентом; виконана не самостійно; структура не відповідає вимогам; зміст роботи не розкриває її теми; недбало оформлена.

Курсова робота після захисту в установленому порядку зберігається на кафедрі протягом 3 років, після чого списується.

Рекомендована література

Базова

1. Бірта Г. О. Методологія і організація наукових досліджень : навч. посіб. К. : «Центр учбової літератури», 2014. 142 с.
2. Важинський С. Е., Щербак Т. І. Методика та організація наукових досліджень : навч. посіб. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. 260 с.
3. Добронравова І. Філософія та методологія науки : підручник для вищ. навч. закладів. К. : ВПЦ «Київський університет», 2008. 223 с.
4. Єріна Л. М., Захожай В. Б. Методологія наукових досліджень : навч. посіб. К. : Знання, 2004. 74 с.
5. Ковальчук В. В. Основи наукових досліджень : навч. посіб. К. : Форум, 2004. 156 с.
6. Колесников О. В. Основи наукових досліджень : навч. посіб. К. : Центр учбової літератури, 2011. 142 с.
7. Кремень В. Г. Освіта і наука в Україні — інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. К. : Грамота, 2005. 448 с.
8. Крушельницька О. В. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. К. : Кондор, 2009. 206с.
- 9 Мазур, О. В. Основи наукових досліджень : посіб. для студ. ВНЗ філологічних спеціальностей. Вінниця : Нова Книга, 2013. 119 с.
10. Методологія наукової діяльності : навч. посіб. для студ. ВНЗ / Д. В. Чернілевський, М. І. Томчук, О. А. Дубасенюк та ін. ; за ред. Д. В. Чернілевського. 3-тє вид., перероб. Вінниця : Нілан-ЛТД, 2012. 363 с.
11. Морозова, Т. В. Основи наукової діяльності : навч. посіб. Ч. 1. Підготовка, написання й оформлення наукових робіт. Чернівці : ЧНУ, 2011. 248 с.
12. Мокін Б. І. Методика та організація наукових досліджень : навч. посіб. Вінниця : ВНТУ, 2014. 180 с.
- 13 Наукове дослідження: організація, методологія, інформаційне забезпечення // Авт. колектив: В. Л . Пілюшенко, І. В. Щербак, Е. І. Словенко.

К. : «Лібра», 2004. 175 с.

14. Науково-дослідна робота в закладах освіти / Укл. Ю. О. Туранов, В. Л. Уруський. Тернопіль, 2001. 186 с.

15. Основи наукових досліджень : науково-допоміжний бібліографічний покажчик / Уклад: І. О. Железняк, В. В. Косенко ; ред. В. В. Косенко. Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2014. 284 с.

16. Приклади оформлення використаних джерел: відповідно до Нац. стандарту України ДСТУ 8302:2015 / ВД «Академперіодика» НАН України. Київ, 2016.

17. П'ятницька-Позднякова І. С. Основи наукових досліджень у вищій школі. К. : Знання, 2003. 98 с.

18. Романчиков В. І. Основи наукових досліджень : навч. посіб. К. : Центр учбової літератури, 2007. 254 с.

19. Сидоренко В. К. Основи наукових досліджень. К.: Форум, 2000. 152 с.

20. Сисоєва С. Я. Педагогічний експеримент у наукових дослідженнях. Луцьк, 2009. 460 с.

21. Стеченко Д. М. Методологія наукових досліджень : підручник. К. : «Знання», 2005. 142. с.

22. Тормоса Ю. Г. Основи наукових досліджень : навч. посіб. К. : КНЕУ, 2003. 74 с.

23. Україна. Стратегічні пріоритети. Аналітичні оцінки : монографія / За ред. О. С. Власика. К. : НІСД, 2006. 120 с.

24. Філіпепко А.. С. Основи наукових досліджень: К пект лекцій. К. : Академвидав, 2004. 193 с.

25. Цехмістрова Г. С. Основи наукових досліджень : навч. посіб. К. : «Видавничий Дім Слово», 2003. 225.с

26. Шейко, В. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності : підручник для студ. ВНЗ 6-е вид., випр. і доп. К. : Знання, 2008. 310с.

27. Ятницька-Позднякова О. Б. Основи наукових досліджень у вищій

школі : навч. посіб. К. : Фенікс, 2005. 115 с.

Допоміжна

28. Мірошніченко, О. В. Інноваційні педагогічні технології як предмет сучасних наукових досліджень. Збірник наукових праць Військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка. 2013. Вип.42. С.181–186.

29. Педагогічний словник / за ред. М. Д. Ярмаченка. К., 2001. 347 с.

30. Хриков, Є. М. Педагогічні умови як складова наукових знань : освіта – ХХІ століття. Шлях освіти. 2011. № 2(60). С.11–15.

31. Чернілевський Д. В. Методологія наукової діяльності : навч. посіб. : Вид. 2-ге, допов. / за ред. проф. Д. В. Чернілевського. Вінниця : Вид-во АМСКП, 2010. 484 с.

32. Шейко В. М., Кушнарєнко Н. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності . підручник. К. : Знання-прес, 2002. 295 с.

Інтернет ресурс

1. Кодекс наукової етики. Проект. К. : Українська федерація вчених; Центр досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г. М. Доброва НАН України, 2005. 8 с. URL.: www.semynozhenko.net/ufv/files/kod_etiki.dok. (дата звернення: 34. 09. 2016).

2. Методи науково-педагогічного дослідження. URL.: pidruchniki.com/.../metodi_naukovo-pedagogichnogo_dosli (дата звернення: 23.09.2017).

3. Логіка процесу наукового дослідження. URL.: http://pidruchniki.com/1597012260992/dokumentoznavstvo/logika_protsestu_naukovogo_doslidzhennya#335 (дата звернення: 23.05.18).

4. Основи науково-педагогічних досліджень. URL.: bahmat.at.ua/MET_NAUK_DOSL/S.VYGOVSJKA_POSIBNYK.pdf (дата звернення: 21.11. 2017).

**Тернопільська обласна рада
Управління освіти і науки Тернопільської облдержадміністрації
Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія
ім. Тараса Шевченка**

Кафедра педагогіки та психології

ЗАТВЕРДЖЕНО
Проректор з навчальної роботи

М.Б. Боднар
«30» серпня 2019 р.

КУРСОВА РОБОТА

з ПСИХОЛОГІЇ

з галузі **01 Освіта / Педагогіка**

за спеціальністю **014 Середня освіта (Мова і література (англійська))**

014 Середня освіта (Мова і література (німецька))

за освітньо-професійною програмою **Середня освіта (Мова і література (англійська))**

Середня освіта (Мова і література (німецька))

Кременець – 2019

Ярощук М.В. Методичні рекомендації щодо виконання курсової роботи (психологія) для здобувачів вищої освіти спеціальностей Середня освіта (Мова і література (англійська)), Середня освіта (Мова і література (німецька)). Кременець, 2019. 31 с.

Розробник:

Ярощук М.В. кандидат психологічних наук, старший викладач кафедри педагогіки та психології.

Обговорено та схвалено на засіданні кафедри педагогіки та психології Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка
Протокол № 1 від 30 серпня 2019 року

Завідувача кафедри педагогіки та психології
Кравець
30 серпня 2019 року

Л. М.

Затверджено Вченою радою Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка
Протокол № 1 від 30 серпня 2019 року

ВСТУП

Курсова робота – це навчально-дослідне завдання для здобувача вищої освіти, що здійснюється у формі проміжного узагальненого контролю після вивчення одного чи декількох освітніх курсів з педагогіки, психології, методики навчання. Курсова робота виконується здобувачами вищої освіти самостійно під керівництвом досвідченого викладача і має на меті показати їх уміння організовувати і планувати самостійну навчально-дослідну роботу, рівень оволодіння основами теоретичних знань і методами емпіричного дослідження.

Основне завдання – виявити вміння здобувачів вищої освіти застосовувати теоретичні знання на практиці, ставити та вирішувати пізнавальні задачі. Виконуючи курсові роботи, студенти мають продемонструвати знання правил проведення наукового дослідження й оформлення його результатів.

Методичні рекомендації розроблені у відповідності до Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», інших чинних нормативних документів з підготовки фахівців спеціальності спеціальності 014 Середня освіта (Мова і література (англійська)), 014 Середня освіта (Мова і література (німецька)) і містять основні вимоги, які висуваються до змісту та оформлення курсової роботи, організації її виконання, порядку захисту та оцінювання.

За результатами виконання курсової роботи здобувач вищої освіти набуває компетентностей.

Інтегральна

Забезпечення навчально-виховного процесу в загальноосвітніх навчальних закладах під час навчання англійської мови, що передбачає здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі й практичні проблеми та застосування відповідних теорій і методів освітніх і філологічних наук у галузі середньої освіти та характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК):

1. Здатність навчатися та самонавчатися (ЗК2)
3. Здатність до планування та розподілу часу (ЗК4)
4. Здатність знаходити, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел (ЗК5)

5. Здатність застосовувати знання на практиці (ЗК6)
6. Здатність приймати обґрунтовані рішення (ЗК7)
7. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні (ЗК8)
8. Знання і розуміння предметної області та розуміння професії (ЗК9)
9. Здатність оцінювати і підтримувати якість роботи (ЗК10)
10. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології (ЗК11).

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (ФК):

1. Здатність до розроблення навчально-методичних матеріалів для проведення занять (зокрема з використанням інтерактивних технологій) (ФК4).
2. Здатність до критичного аналізу власної педагогічної діяльності, обмін досвідом професійної діяльності (ФК8).
3. Здатність реалізовувати управлінські функції (аналіз, прогнозування, організація, контроль, самоконтроль у процесі організаційно-методичної, навчально-методичної, науково-дослідної, виховної та інших видів діяльності) (ФК9).
4. Уміння застосовувати елементи теоретичного й експериментального дослідження в професійній діяльності (ФК15).
5. Уміння застосовувати методи діагностування й контролю досягнень учнів (ФК16).

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН3. Визначати сутність процесів навчання й виховання у середній школі, їх психолого-педагогічні основи в загальних поняттях та термінах, що є необхідним для успішної практичної діяльності.

ПРН4. Демонструвати розуміння ролі наукових досліджень у житті суспільства, усвідомлення значення науково-дослідницької складової в педагогічній професії в обсязі, необхідному для організації та проведення власних досліджень та впровадження їх результатів у практику.

ПРН6. Демонструвати знання методів формування навичок самостійної роботи й розвитку творчих здібностей і логічного мислення учнів.

ПРН7. Розробляти, планувати, організовувати власне теоретичне та експериментальне дослідження в професійній діяльності з метою вирішення актуальних проблем системи освіти за спеціальністю та спеціалізаціями.

ПРН9. Організовувати навчальну діяльність учнів, керувати нею й оцінювати її результати з метою набуття практичних навичок майбутньої професійної діяльності.

ПРН10. Демонструвати детальні знання спеціально вибраної галузі (відповідно до обраної спеціальності та спеціалізації) шляхом говоріння, читання, вивчення та звітування про зміст важливих праць на обрану тематику.

ПРН12. Володіти навичками проведення діагностичних вимірів з метою їх ефективного використання у вивченні особистості учасників навчального

процесу (учителів, учнів) з метою створення позитивного психологічного клімату у класі.

ПРН13. Планувати, проектувати, конструювати, організовувати й аналізувати свою педагогічну діяльність на основі засвоєних знань, умінь та навиків із дисциплін професійної підготовки.

ПРН14. Застосовувати сучасні методики й технології (зокрема інформаційні) для забезпечення якості навчально-виховного процесу в середніх навчальних закладах.

ПРН15. Зрозуміло доносити власні висновки, знання та їх обґрунтування до осіб, які навчаються, користуючись основними поняттями та термінами дисциплін професійної підготовки з обраної спеціальності та спеціалізації.

ПРН16. Формувати комунікаційну стратегію з суб'єктами взаємодії з дотриманням етичних норм, застосовувати демократичні технології прийняття колективних рішень, враховуючи власні інтереси і потреби інших, використовувати ефективні стратегії спілкування залежно від ситуації.

ПРН17. Виявляти готовність приймати рішення у складних і непередбачуваних умовах, що потребує застосування нових підходів та прогнозування майбутніх наслідків на основі отриманих професійних знань.

ПРН18. Визначати рівень особистісного і професійного розвитку, моделювати траєкторію особистісного самовдосконалення, виявляти здатність до самоорганізації професійної діяльності, застосовувати ідеї та концепції для розв'язання конкретних практичних задач.

ПРН19. Виявляти відповідальність за розвиток професійного знання і практичних навиків, здатність оцінювати важливість матеріалу для конкретної освітньо-професійної цілі, включаючи ситуації невизначеності вимог і умов.

ПРН20. Виявляти здатність до використання української мови в професійній діяльності та в контексті глобалізаційних процесів.

ПРН21. Організовувати та коректувати діяльність учнів в процесі навчання.

ПРН22. Здатність до самостійного та автономного навчання упродовж життя, розвиток мотивів самоактуалізації у сфері професійної діяльності, уміння застосовувати творчі здібності, які характеризують готовність до створення принципово нових ідей.

На виконання курсової роботи відводиться 90 год. / 3 кредити ECTS.

I. Планування та вимоги до виконання курсових робіт з психології.

Виконання курсових робіт з психології – ефективний засіб удосконалення підготовки фахівців з галузі галузь знань 01 Освіта / Педагогіка спеціальності 014 Середня освіта (Мова і література (англійська)), 014 Середня освіта (Мова і література (німецька)), зокрема, майбутніх вчителів англійської та німецької мов у закладі загальної середньої освіти. Робота здобувачів вищої освіти над

темою роботи пов'язана з поглибленим вивченням психолого-педагогічної теорії, методик навчання приведенням в систему раніше набутих знань і доповнення їх в процесі практичного вирішення поставленої проблеми, формуванням та розвитком навичок дослідження, експериментування і самостійної роботи.

Виконання курсових робіт є заключним етапом вивчення здобувачами вищої освіти певного навчального курсу. Його цілі: систематизація, закріплення, розширення теоретичних і практичних знань з курсу в цілому; застосування цих знань при вирішенні конкретних психолого-педагогічних завдань; закріплення навичок самостійної роботи і оволодіння методиками та методами дослідження; визначення рівня підготовленості здобувачів вищої освіти до самостійної роботи.

Підготовка і захист курсових робіт органічно входять у зміст освіти майбутніх вчителів англійської та німецької мов, а виконання забезпечує поглиблення і розширення знань у сфері певної психолого-педагогічної проблеми, сприяє набуттю теоретичних знань, практичних умінь, удосконаленню навичок самостійної роботи, творчої діяльності і наукових досліджень, включаючи вивчення і узагальнення передового педагогічного досвіду, літературне оформлення результатів виконаної роботи.

Підготовка та виконання курсових робіт організовується викладачем який веде певний навчальний курс. Викладачами визначається тематика робіт, яка кожного року поновлюється і затверджується кафедрою та Вченою радою Академії (факультету). При виборі тематики необхідно враховувати її відповідність рівню розвитку сучасної педагогічної науки, традиційно сформованим на кафедрі (ЗВО, факультеті) напрямкам наукових досліджень, наявним умовам забезпечення студентів кваліфікованим науковим керівництвом та реальним умовам можливостей для її виконання.

Наведена тематика курсових робіт є орієнтовною як за змістом, так і за формулюванням. Деякі із вказаних тем, по суті, мають проблемний характер, дослідження їх не вичерпується рамками однієї роботи. Студентам надається

можливість з допомогою своїх наукових керівників уточнювати формулювання обраних тем з урахуванням можливостей та інтересів.

Основними вимогами до курсової роботи є:

- актуальність тематики, відповідність її сучасному етапу і перспективам розвитку психолого-педагогічної науки, практичним завданням виконання роботи;
- вивчення і критичний аналіз наукової літератури з обраної теми дослідження;
- аналіз і характеристика історії дослідження проблеми, її сучасного стану, а також передового психолого-педагогічного досвіду;
- чітке визначення мети, об'єкту, предмету, завдань і методів дослідження, опис і аналіз проведених автором емпіричних досліджень;
- узагальнення отриманих теоретичних і практичних результатів дослідження, обґрунтування висновків і, по можливості, формулювання психолого-педагогічних рекомендацій.

Планування курсових робіт

Отримавши завдання наукового керівника, здобувач вищої освіти починає працювати над обраною проблемою. Враховуючи наведений у завданні перелік основних питань, які необхідно вирішити, на основі попереднього знайомства з літературними джерелами і аналізу наявних відомостей з теми, студент формулює – мету, об'єкт, предмет і завдання дослідження, складає календарний план її виконання. **Мета** дослідження визначає головний напрям вирішення поставленої проблеми, в **завданнях** ця мета конкретизується. Чітке формулювання мети і завдань дає правильний орієнтир для виконання роботи.

Календарний план встановлює логічну послідовність, черговість і терміни виконання окремих етапів роботи у відповідності з певними вимогами до завдання. Терміни, як правило, визначаються самим студентом з

врахуванням конкретних умов (особливості теми, мети, завдань; бюджету часу, заданого терміном здачі виконаної роботи, характеру і повноти опрацювання першоджерел до теми; обсягу попередньо вже виконаної роботи, складності застосованої методики та методів дослідження) і корегуються науковим керівником.

Практика підтверджує доцільність складання такого плану. Він дисциплінує виконавця; лімітує час, відведений на підбір літератури, ознайомлення з досвідом роботи з даної проблеми, організацію і проведення спостережень, постановку експериментів, аналіз і обробку отриманих результатів, підведення підсумків, літературне і технічне оформлення курсової роботи та підготовку її до захисту; полегшує контроль і самоконтроль за ходом виконання роботи.

План курсової роботи складається на початку роботи над темою або на першому етапі, одночасно з підбором літературних джерел, він розкриває зміст роботи і послідовність його викладу. Перший варіант плану не обов'язково повинен бути кінцевим: в подальшому він може частково змінюватися; окремі розділи його можуть бути розширені, конкретизовані, уточнені і доповнені, викладені в новому формулюванні. План стає основою написання тексту курсової роботи, оскільки він відображає її основні розділи.

У плані роботи, поряд з характеристикою її змісту, раціонально визначити і **методи**, за допомогою яких будуть вирішуватися поставлені завдання. Найважливіші методи дослідження, які використовують студенти при виконанні курсових робіт з психології: вивчення літературних, архівних та інших джерел; вивчення досвіду роботи відомих педагогів; спостереження і самоспостереження; різні види експерименту; методи опитування; метод експертних оцінок, вивчення продуктів діяльності досліджуваних; статистичні методи обробки кількісних результатів, якісна інтерпретація отриманих даних та ін.

Найбільш продуктивним є комплексне застосування цих методів, хоча в залежності від особливостей дослідження, специфіки предмета і конкретних

умов окремі методи можуть переважати.

Опрацювання літературних джерел

Курсова робота виконується на основі глибокого вивчення наукової, методичної літератури за спеціальністю (підручників, навчальних посібників, хрестоматій, монографій, періодичної літератури, журналів, нормативних документів).

При першому ознайомленні з літературою, за складеним списком, рекомендується проглянути збережені записи матеріалів з питань, які стосуються обраної теми (конспекти, тези, реферати, доповіді, та ін.), відновивши в пам'яті їх зміст.

Для складання бібліографії до курсової роботи, використовуються наявні в бібліотеках систематичні каталоги, в яких назви книг розташовані за галузями знань; алфавітні каталоги, в яких картки та книги розташовані в алфавітному порядку; предметні каталоги, які включають назви творів за конкретними проблемами і спеціальностями; різні бібліографічні довідкові видання (показники за окремими темами і розділами); зноски і посилання у підручниках, монографіях, енциклопедичних словниках та ін. Для підбору періодичної літератури необхідно звертатися до покажчиків статей, опублікованих протягом календарного року, які розміщені в кінці останнього номеру журналу за кожний рік видання.

Керуючись складеним списком літературних джерел, приступайте до їх вивчення. Початковий етап роботи з літературою – загальне знайомство зі змістом книг і статей за темою. Важливо знати і порядок вивчення літератури. В більшості випадків починають знайомство з роботами більш загального характеру, а потім переходять до джерел, де дана проблема висвітлюється більш конкретно, хоча можливі й винятки. Найчастіше вивчення літературних та інших джерел проводиться в історико-хронологічному порядку, але інколи доцільніше ознайомитися з новими публікаціями, щоб мати можливість об'єктивніше оцінити історичний аспект постановки проблеми.

При першому опрацюванні літературних джерел, звертається увага на перш за все на те, що характеризує найновіші досягнення науки в даній сфері, передовий досвід. Щоб полегшити подальшу роботу, студент має скласти бібліографічні картки літературних джерел, з якими він буде працювати.

Після такого попереднього ознайомлення з літературними джерелами і складанням власної бібліографічної картотеки з теми слід ґрунтовніше вивчити наукові джерела. Послідовність глибокого вивчення літератури студенту допомагає визначити керівник. При повторному опрацюванні виділяється головна думка і основні положення роботи, здійснюється їх аналіз і осмислення. Не потрібно занадто захоплюватися цитуванням літератури, оскільки це не сприяє самостійності мислення і суджень.

1.2. Загальні вимоги до курсової роботи

Курсова робота повинна містити: титульний аркуш; зміст; перелік умовних позначень (за необхідності); вступ; основну частину; висновки; список використаних джерел; додатки (за необхідності).

Титульний аркуш роботи. Титульний аркуш містить найменування закладу вищої освіти, де виконана робота; прізвище, ім'я, по батькові автора; назву роботи; шифр і найменування спеціальності; прізвище, ім'я, по батькові наукового керівника; місто і рік виконання.

Зміст. Зміст подають на початку курсової роботи. Він містить найменування та номери початкових сторінок розділів, підрозділів та пунктів (якщо вони мають заголовки), зокрема вступу, основної частини, загальних висновків, додатків, списку використаної літератури та ін.

Перелік умовних позначень, символів, скорочень і термінів (за необхідності). Якщо в роботі вжито специфічну термінологію, а також використано маловідомі скорочення, нові символи, позначення і таке інше, то їх перелік може бути поданий в роботі у вигляді окремого списку, який розміщують перед вступом.

Перелік треба друкувати двома колонками, в яких зліва за абеткою

наводять, наприклад, скорочення, справа – їх детальне розшифрування. Якщо в роботі спеціальні терміни, скорочення, символи, позначення і таке інше повторюються менше трьох разів, перелік не складають, а їх розшифрування наводять у тексті при першому згадуванні.

Вступ. Актуальність теми розкриває сутність і стан наукової проблеми (завдання), її значущість, підстави та вихідні дані для розроблення теми, обґрунтування необхідності проведення дослідження. Далі подають загальну характеристику роботи в рекомендованій нижче послідовності.

Шляхом критичного аналізу та порівняння з відомими розв'язаннями проблеми (наукового завдання) обґрунтовують актуальність і доцільність роботи для розвитку відповідної галузі освіти, розв'язання проблеми освітнього процесу, тощо.

Обов'язково зазначають освітній заклад на базі якого була виконана робота, а також роль автора у проведенні дослідження.

Мета і завдання дослідження. Формулюють мету роботи та завдання, які необхідно вирішити для розкриття теми, об'єкту, предмету дослідження.

Об'єкт дослідження — це процес або явище, що породжує проблемну ситуацію й обране для вивчення (більш широке та загальне формулювання проблеми).

Предмет дослідження міститься в межах об'єкта й становить основну (більш конкретну) проблему дослідження.

Об'єкт і предмет дослідження співвідносяться між собою як загальне і часткове. В об'єкті виділяється та його частина, яка є предметом дослідження. Саме на нього спрямована основна увага студента, оскільки предмет дослідження визначає тему курсової роботи, визначеної на титульному аркуші як її назва.

Методи дослідження. Подають перелік використаних методів дослідження для досягнення поставленої в роботі мети. Перераховувати їх потрібно не відірвано від змісту роботи, а коротко та змістовно визначаючи, що саме досліджувалось тим чи іншим методом. Це дасть змогу пересвідчитися в

логічності та прийнятності вибору саме вказаних методів.

Значення одержаних результатів. У роботі, що має теоретичне значення, треба подати відомості про можливе наукове використання результатів досліджень або рекомендації щодо їх використання, а в роботі, що має прикладне значення — відомості про практичне застосування одержаних результатів або рекомендації, як їх використати.

Основна частина. Основна частина курсової роботи може складатися з розділів, підрозділів, пунктів. Кожний розділ починають з нової сторінки. Основному тексту кожного розділу може передувати передмова з коротким описом вибраного напряму й обґрунтуванням застосованих методів досліджень. У кінці кожного розділу формулюють висновки зі стислим викладенням наведених у розділі наукових теоретичних і практичних результатів, що дає змогу вивільнити загальні висновки від другорядних подробиць.

У розділах основної частини подають: огляд літератури за темою та вибір напрямів досліджень; виклад загальної методики й основних методів досліджень; експериментальну частину та методику досліджень; відомості про проведені теоретичні й (або) експериментальні, практичні дослідження; аналіз і узагальнення результатів досліджень.

В огляді літературних джерел у першому розділі здобувач вищої освіти окреслює основні етапи розвитку наукової думки за проблемою свого дослідження. Стисло, з ґрунтовним аналізом, висвітлюючи роботи науковців (психологів, педагогів ін.) та педагогів-практиків, громадських і державних діячів, тощо, які мають публікації стосовно обраної проблеми дослідження, автор повинен назвати ті питання, що залишились невирішеними і, отже, виокремити проблему, яка потребує вирішення. Бажано закінчити цей розділ коротким резюме стосовно необхідності проведення досліджень у даній галузі. Загальний обсяг огляду літератури не повинен перевищувати 60 % обсягу основної частини роботи.

У другому розділі, як правило, обґрунтовують вибір напряму досліджень, наводять методи вирішення задач і їх порівняльні оцінки, розробляють та

реалізують (констатуючий експеримент) загальну методику проведення досліджень. Також в повній мірі викладаються результати власних досліджень (формувальний експеримент, авторська тренінгова чи розвивальна програма) з висвітленням того нового, що автор вносить у розроблення проблеми. Здобувач вищої освіти повинен давати оцінку повноти вирішення поставлених завдань, оцінку достовірності одержаних результатів, їх порівняння з аналогічними результатами вітчизняних і зарубіжних праць, обґрунтування потреби додаткових досліджень.

Виклад матеріалу підпорядковують одній провідній ідеї чітко визначеній автором, відповідно до предмету дослідження.

Висновки. У висновках викладають найважливіші теоретичні та практичні результати, одержані в курсовій роботі, які повинні містити формулювання розв'язаної проблеми (завдань) дослідження, її значення для науки та практики, в рамках освітнього процесу тощо. Далі формулюють висновки та рекомендації щодо теоретичного й практичного використання здобутих результатів. У першому пункті висновків коротко оцінюють стан питання. Далі у висновках розкривають методи вирішення поставленої в роботі проблеми, завдань дослідження, їх практичний аналіз, порівняння з відомими розв'язаннями. Тобто, у висновках необхідно наголосити на якісних і кількісних показниках здобутих результатів, обґрунтувати достовірність результатів, викласти рекомендації щодо їх використання.

Список використаних джерел. Список використаних джерел слід розміщувати одним із таких способів: у порядку появи посилань у тексті або в алфавітному порядку прізвищ перших авторів чи заголовків (наприклад, збірники). Бібліографічний опис джерел складають відповідно до чинних стандартів.

Додатки. Для повноти сприйняття виконаної роботи до додатків, за необхідності, доцільно вносити допоміжний матеріал: проміжні математичні доведення, формули та розрахунки; таблиці допоміжних цифрових даних; допоміжні ілюстрації.

Оформлення курсової роботи. Оформлення курсової роботи є важливим елементом її виконання і одним із факторів, які враховуються науковим керівником при оцінці.

Перш за все звертається увага на змістову сторону викладу матеріалу, логічність і послідовність, повноту і репрезентативність, загальну грамотність і відповідність стандартам, а також зовнішнє оформлення титульної сторінки, тексту роботи і списку літератури та додатків.

До формулювання заголовків розділів, підрозділів і пунктів курсової роботи ставляться такі вимоги: стислість, чіткість і відсутність повторень; послідовне і точне відображення внутрішньої логіки змісту роботи.

Курсову роботу рекомендується виконувати спочатку в чорновому варіанті. Це дозволяє вносити в текст необхідні зміни і доповнення.

До змісту курсової роботи, окрім текстової частини, можуть входити різноманітні графічні та ілюстративні матеріали. Однак ними не потрібно перевантажувати описову частину, тому деякі з них, на які здійснюється посилання, краще відобразити в додатки.

Курсові роботи виконуються державною мовою, за винятком списку літератури, де використане джерело записується так, як було видане, наприклад, російською чи англійською мовою. Цитати з цих джерел наводяться в тексті лише українською мовою. Виняток – цитати з неперекладених на українську мову літературних творів, або ж цитати іноземною мовою, які використовуються для порівняння семантичних характеристик.

Курсову роботу друкують комп'ютерним способом та виводять за допомогою принтера на одному боці аркуша білого паперу формату А4 через півтора (1,5) міжрядкових інтервали, 14 кегль, шрифт Times New Roman, до тридцяти рядків на сторінці з мінімальною висотою шрифту в 1,8мм; всього 25 – 30 сторінок основного друкованого тексту.

Текст друкують, залишаючи поля таких розмірів: ліве - не менше 20 мм, праве - не менше 10мм, верхнє і нижнє - не менше 20мм. Шрифт друку повинен бути чітким; щільність тексту всюди однакова.

Вписувати в текст курсової роботи окремі іншомовні слова, формули, умовні знаки можна чорнилом, тушшю, пастою тільки чорного кольору, при цьому щільність вписаного тексту повинна бути наближеною до щільності основного тексту.

Текст основної частини роботи поділяють на розділи, підрозділи, пункти. Заголовки структурних частин роботи «ЗМІСТ», «ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ» друкують великими літерами симетрично до набору основного тексту; крапку в кінці не ставлять. Заголовки підрозділів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацу. Крапку в кінці заголовка не ставлять. Якщо заголовок складається з двох або більше речень, їх розділяють крапкою. Заголовки пунктів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу в розбивку в підбір до тексту. В кінці заголовка, надрукованого в підбір до тексту, ставиться крапка. Відстань між заголовком (за винятком заголовка пункту) та текстом повинна дорівнювати 3-4 інтервалам.

Кожну структурну частину курсової роботи потрібно починати з нової сторінки.

До загального обсягу курсової роботи, не входять додатки, список використаних джерел, таблиці та рисунки, які повністю займають площу сторінки. Але всі сторінки зазначених елементів роботи підлягають суцільній нумерації.

Нумерація. Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, пунктів, рисунків (малюнків), таблиць, формул подають арабськими цифрами без знака №.

Першою сторінкою курсової роботи є титульний аркуш, який включають до загальної нумерації сторінок роботи. На титульному аркуші номер сторінки не ставлять, на наступних сторінках номер проставляють у правому верхньому куті сторінки без крапки в кінці.

Такі структурні частини курсової роботи, як «ЗМІСТ», «ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ», «ВСТУП», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК

ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ» не мають порядкового номера. Звертаємо увагу на те, що всі аркуші, на яких розміщені згадані структурні частини роботи, нумерують звичайним чином. Підрозділи нумерують у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, між якими ставлять крапку. В кінці номера підрозділу повинна стояти крапка, наприклад, «2.3.» (третій підрозділ другого розділу). Потім у тому ж рядку наводять заголовок підрозділу. Пункти нумерують у межах кожного підрозділу. Номер пункту складається з порядкових номерів розділу, підрозділу, пункту, між якими ставлять крапку. В кінці номера повинна стояти крапка, наприклад: «1.3.2.» (другий пункт **третього підрозділу першого розділу**). Потім у тому ж рядку наводять заголовок.

Ілюстрації (фотографії, креслення, схеми, графіки, карти) і таблиці необхідно подавати в роботі безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці. Ілюстрації і таблиці, розміщені на окремих сторінках курсової, включають до загальної нумерації сторінок. Таблицю, малюнок або креслення, розміри якого більші формату А4, враховують як одну сторінку і розміщують у відповідних місцях після згадування у тексті або в додатках.

Ілюстрації позначають словом «Рис.», «Мал.» і нумерують послідовно в межах розділу, за винятком ілюстрацій, наведених у додатках. Номер ілюстрації повинен складатися з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, між якими ставиться крапка. Наприклад: *Рис. 1.2* (другий рисунок першого розділу). Номер ілюстрації, її назву та пояснювальні підписи розміщують послідовно під ілюстрацією. Якщо в розділі курсової роботи подано одну ілюстрацію, то її нумерують за загальними правилами.

Таблиці нумерують послідовно (за винятком таблиць, поданих у додатках) в межах розділу. У правому верхньому куті над відповідним заголовком таблиці розміщують напис «Таблиця» із зазначенням її номера. Номер таблиці повинен складатися з номера розділу та порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка, наприклад «Таблиця 1.2» {*друга таблиця першого*

розділу). Якщо в розділі роботи одна таблиця, її нумерують за загальними правилами. При перенесенні частини таблиці на інший аркуш сторінку) слово «Таблиця» і номер вказують один раз справа над першою частиною таблиці, над іншими частинами пишуть слова «Продовж, табл..» і вказують номер таблиці, наприклад: «Продовж, табл. 1.2».

Формули в курсовій роботі (якщо їх більше однієї) нумерують у межах розділу. Номер формули складається з номера розділу і порядкового номера формули в розділі, між якими ставлять крапку. Нумери формул пишуть біля правого поля аркуша на рівні відповідної формули в круглих дужках, наприклад: (3.1) (перша формула третього розділу).

Загальні правила цитування та посилання на використані джерела

Курсова робота є самостійним дослідженням, яке базується на аналізі наукових джерел з теми дослідження. Безумовно, що ефективним цей аналіз буде лише тоді, коли він спирається на досягнення сучасної науки. Тому, в курсовій роботі обов'язково мають бути представлені погляди і точки зору різних дослідників, що займалися даною проблемою. Використовуючи те чи інше літературне джерело для запозичення ідей чи цитат, на нього обов'язково потрібно посилатися. Посилання можуть здійснюватися у різних формах, залежно від контексту, застосовуються для обґрунтування актуальності дослідження, для визначення його методологічних засад, для окреслення кола науковців, що вивчали певну проблему. Наприклад, «методологічні засади застосування суб'єктного підходу у вітчизняній психології розроблені Б. Ананьєвим, Г. Костюком, С. Рубінштейном, Д. Узнадзе».

Поширеним є й інший варіант подібного посилання, який застосовується у випадку перерахування різних шкіл та підходів. Прізвища перераховуються в алфавітному порядку. Наприклад, «Дослідження мотивації здійснювалися у вітчизняній психології в аспектах двох основних підходів: діяльнісного (М. Алексєєва, О. Леонтєва) і суб'єктного (Л. Божович, С. Рубінштейн).

У наукових працях часто використовують прямі цитати, які мають ілюструвати правомірність поглядів автора курсової роботи, або ж розкривати

сутнісні моменти поглядів цитованого дослідника. Такі цитати, як правило, подаються у вигляді прямої мови. Найбільш зручною формою посилання на джерело є числові позначення, які беруться у квадратні дужки і ставляться в кінці цитати. Наприклад, «В. Джемс запропонував принцип цілісного аналізу свідомості людини, що „...відштовхується від конкретних фактів, які складають повсякденний зміст її душевного життя” [14, с.57].

Перше число в квадратних дужках означає номер джерела із списку використаної літератури, друге - номер сторінки, з якої взято цитату. Якщо використовується такий спосіб, то доцільно згадувати прізвище автора цитати тільки при першому цитуванні, а при наступних можна обмежитися лише позначеннями у квадратних дужках.

Отже, коли в тексті роботи необхідно зробити посилання на складову частину чи конкретні сторінки відповідного джерела, можна наводити посилання у квадратних дужках, при цьому номер посилання має відповідати його бібліографічному опису за переліком посилань. Допускається також посилання у вигляді зносок внизу сторінки.

Посилатися бажано на останні видання публікацій. На більш ранні видання можна посилатися в тих випадках, коли наявний у них матеріал, не включений до останнього видання.

Коли використовують відомості, матеріали з монографій, оглядових статей, інших джерел з великою кількістю сторінок, тоді в посиланні необхідно точно вказати номери сторінок, ілюстрацій, таблиць, формул з джерела, на яке є посилання в курсовій роботі.

Таким чином підтвердження власних аргументів посиланням на авторитетне джерело або для критичного аналізу того чи того друкованого твору слід наводити *цитати*. Науковий етикет потребує точного відтворення цитованого тексту, оскільки найменше скорочення наведеного витягу може спотворити зміст, закладений автором.

Основні вимоги до цитування :

а) текст цитати починається і закінчується лапками та наводиться в тій граматичній формі, в якій він поданий у джерелі, зі збереженням особливостей авторського написання. Наукові терміни, запропоновані іншими авторами, не виділяються лапками, за винятком тих, що викликали загальну полеміку. У цих випадках використовується вираз.

б) цитування повинно бути повним, без довільного скорочення авторського тексту та без перекручень думок автора. Пропуск слів, речень, абзаців при цитуванні допускається без перекручення авторського тексту і позначається трьома крапками. Вони ставляться у будь-якому місці цитати (на початку, всередині, наприкінці). Якщо перед випущеним текстом або за ним стояв розділовий знак, то він не зберігається;

в) кожна цитата обов'язково супроводжується посиланням на джерело;

г) при непрямому цитуванні (переказі, викладі думок інших авторів своїми словами), що дає значну економію тексту, слід бути в повній мірі точним у викладенні думок автора, коректним щодо оцінювання його результатів і давати відповідні посилання на джерело;

д) якщо необхідно виявити ставлення автора роботи до окремих слів або думок з цитованого тексту, то після них у круглих дужках ставлять знак оклику або знак питання;

є) коли автор курсової роботи, наводячи цитату, виділяє в ній деякі слова, то робиться спеціальне застереження, тобто після тексту, який пояснює виділення, ставиться крапка, потім дефіс і вказуються ініціали автора роботи, а весь текст застереження вміщується у круглі дужки.

Посилання на *ілюстрації* роботи вказують порядковим номером ілюстрації, наприклад: «Рис. 1.2».

Посилання на *формули* вказують порядковим номером формули в дужках, наприклад: «... у формулі (2.1.)».

На всі таблиці курсової роботи необхідно посилатися в тексті, при цьому слово «таблиця» в тексті пишуть скорочено, наприклад: «...у табл. 1.2.».

У повторних посиланнях на таблиці та ілюстрації треба вказувати скорочено слово «дивись», наприклад: «див. *табл. 1.3*».

Додатки. Додатки оформлюють як продовження курсової роботи на наступних її сторінках, розміщуючи їх у порядку появи посилань у тексті курсової роботи. Кожний такий додаток повинен починатися з нової сторінки. Додаток повинен мати заголовок, надрукований угорі малими літерами з першої великої симетрично відносно тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої друкується слово «Додаток А» і велика літера, що позначає додаток. Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки.

Ілюстрації, таблиці та формули, розміщені в додатках, нумерують у межах кожного додатка, наприклад: *рис. Д.1.2* другий рисунок першого розділу додатка Д; формула А. 1 перша формула додатка А.

1.3. Підготовка і захист курсових робіт

Науковий керівник, після отримання роботи від виконавця, повинен перевірити її і у випадку схвалення підписати та підготувати відгук про роботу для представлення завідувачу кафедри (курсова робота також може оцінюватися керівником самостійно).

Відгук керівника містить характеристику виконаної студентом роботи за всіма розділами, висновки про її позитивні сторони і недоліки, міру самостійності автора в роботі над темою, про сформованість навичок роботи з науковою літературою, навичок теоретичного і експериментального дослідження, про обґрунтованість і цінність отриманих результатів і висновків, можливість їх застосування, а також висновок про допуск студента до захисту роботи на засіданні кафедри, коли роботу оцінює комісія з викладачів кафедри або ж викладач самостійно оцінює роботу.

Після захисту курсові роботи зберігаються на кафедрі три роки.

II. СТРУКТУРА Й ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

2.1. Курсова робота (психологія), як правило, повинна складатися з таких

частин: вступ, два-три розділи, висновки, список використаних джерел, додатки. Всі ці частини мають певну логіку написання та оформлення.

Вступ. У курсовій роботі вступ займає 2–3 сторінки. Він має надзвичайно важливе значення, оскільки саме у вступі формулюються положення, які визначають весь хід роботи. Вступ, як і курсова робота в цілому, має чітку структуру, до якої входить *актуальність дослідження, об'єкт, предмет, мета, завдання*. У вступі також мають бути відображені методи та організація дослідження.

Після заголовка «ВСТУП», який пишеться зверху по центру аркуша, з абзацу жирним шрифтом ви пишете: Актуальність дослідження. Відразу після крапки в одному-двох реченнях слід написати, чому, на ваш погляд, обрана тема є актуальною. Після цього дуже коротко (1-2 ст.) перераховуєте те, що вже зроблено у висвітленні даної проблеми іншими авторами. В кінці цього аналізу окреслюються ті аспекти проблеми, які ще недостатньо вивчені, які зумовили вибір теми дослідження. Далі доцільно сформулювати об'єкт і предмет дослідження та визначити його мету. Після слів об'єкт, предмет, чи мета, кожне з яких пишеться з абзацу жирним шрифтом, ставиться знак (двокрапка чи тире) і в одному-двох реченнях розкривається їх зміст.

Виділення об'єкта і предмета дослідження є необхідною умовою наукового аналізу, оскільки окреслює коло аналізу, дисциплінує думку, допомагає у визначенні завдань і методів дослідження. **Предмет дослідження** – це та вузька, чітко окреслена частина психолого-педагогічної проблеми, яку безпосередньо досліджується. Однак не можете всебічно висвітлити вузьку проблему, не включивши її в більш широкий контекст аналізу, тобто не визначивши *об'єкт дослідження*.

Аналізуючи чітко окреслену, вузьку проблему, визначається **мета дослідження**.

Завдання дослідження. Як правило, у курсовій роботі їх має бути декілька. Вони повинні бути узгоджені з темою, об'єктом, предметом та метою дослідження.

Методи та організація дослідження.

У цій частині курсової роботи дуже коротко перераховуються методи та методики, які використовуються при проведенні дослідження. Характеризується вибірка (кого ви досліджували, їх вік, на базі якого закладу освіти відбувається дослідження, термін дослідження чи проводилося повторне дослідження тощо).

Практичне значення. Описуєте, як можна використати отримані у результаті експериментально-дослідницької діяльності дані практичній діяльності.

Надійність і вірогідність отриманих результатів дослідження, як правило, визначається репрезентативністю вибірки (кількістю і складом досліджуваних, які б повністю відображали характеристики явища, що вивчається); узгодженістю теоретичної моделі досліджуваного явища з методами його дослідження; застосуванням методів, які адаптовані саме для подібних досліджень і соціокультурної ситуації та ще й доповнюють одне одного або дозволяють робити контроль результатів.

Наприклад. *Надійність і вірогідність дослідження забезпечувалися репрезентативністю вибірки (48 осіб), застосуванням методів, адекватних меті та завданням дослідження, поєднанням кількісного та якісного аналізу, використанням методів математичної статистики.*

Перший розділ курсової роботи. У цьому розділі, як правило, аналізується література з обраної проблеми і описується власна модель досліджуваного явища. В його назву доречно включити формулювання досліджуваної проблеми, але в дещо більш широкому контексті.

У **підрозділі 1.1.** здійснюється аналіз, як представлена обрана проблема у психолого-педагогічній літературі. Бажано скласти для себе план аналізу, який би виокремлював основні напрями таких досліджень. Доречно структурувати аналіз за такими критеріями, як дослідження у вітчизняній і зарубіжній педагогіці, психології чи методиці, дослідження різних психологічних шкіл та напрямів, дослідження у різних галузях психології тощо. План аналізу може

також відображати історію розвитку проблеми.

У кінці підрозділу здійснюється узагальнення, де коротко викладаються висновки результату аналізу проблеми. Наприклад, *«Отже, в результаті проведеного аналізу виявилось...»*.

У підрозділі 1.2. спираючись на аналіз науково-методичної літератури, доцільно побудувати власну модель досліджуваного явища, власне бачення вирішення окресленої проблеми. Разом з тим, слід також написати, що про окремі характеристики даних немає, і, саме, на їх виявлення буде спрямована емпірична частина дослідження в другому розділі.

Другий розділ. Зміст другого розділу значною мірою залежить від стратегії емпіричного дослідження, яка обирається. Однак, як правило, цей розділ присвячений методам і методиці дослідження. Як правило, цей розділ складається з двох підрозділів, які можуть включати пункти. Це доречно, коли дослідження здійснюється на межі двох дисциплін, або ж коли дослідженні об'єднані кілька наукових підходів (наприклад, діяльнісний та суб'єктний). У такому випадку один з підрозділів має описувати методичні процедури, які застосовуються в рамках одного підходу, а другий підрозділ описує особливості методичного апарату другого наукового підходу.

В процесі емпіричного дослідження, ви повинні пам'ятати про культуру етичні вимоги до його проведення:

- дослідження не повинні шкодити взаєминам і психологічному юмфорту в колективі;
- експериментатор повинен дотримуватися принципу конфіденційності отриманої інформації про окремі характеристики досліджуваних. Для цього у курсовій роботі імена та прізвища досліджуваних шифруються;
- якщо використовуються стандартні процедурами дослідження, доцільно виготовити і роздати досліджуваним стандартні бланки для відповідей. Якщо процедура дослідження не стандартизована, то теж слід підготувати деякі необхідні матеріали, наприклад, однотипні аркуші паперу, що

не лише заощаджує час проведення дослідження, але й дозволяє якісно оформити його результати;

- всі продукти діяльності, які були отримані в ході дослідження, мають бути представлені у виконаній роботі. Якщо це бланки з відповідями, малюнки тощо, їх можна зібрати у конверт і представити у додатках. Якщо це дані спостережень, їх доцільно систематизувати у таблицях.

Третій розділ курсової роботи. Як правило, в третьому розділі проводиться аналіз отриманих результатів дослідження. У цьому розділі аналізуються, систематизуються й узагальнюються отримані результати. Якщо дослідження включає і формувальний експеримент, тобто об'єкт дослідження не тільки вивчається, а й розвивається, формується в ході дослідження, відповідно в структуру третього розділу включається ще один параграф, де здійснюється аналіз літературних джерел і результатів власних досліджень з метою узагальнення і систематизації методів, засобів та прийомів навчання (виховання), які сприяють розвитку досліджуваного явища.

Висновки курсової роботи. Обсяг висновків складає орієнтовно 1-2 сторінки. Потрібно зазначити, чи виконані завдання дослідження. Після такого вступу потрібно сформулювати власні висновки. Вони мають бути максимально конкретними і, по можливості, містити методичні рекомендації для педагогів, батьків чи самих дітей. Методичні рекомендації випливають із результатів формуючого експерименту, якщо він проводився, або складаються із даних теоретичного аналізу досліджень психологів, вивчення і узагальнення вами передового досвіду педагогів з вирішення даної проблеми. Також зазначаються перспективи подальших наукових досліджень.

Оформлення списку використаних джерел. Список літератури традиційно оформляється в алфавітному порядку із зазначенням прізвищ та ініціалів автора, назви видавництва, року видання, кількості сторінок та сторінок, на які були зроблені посилання у тексті (цитати). Джерело подається тією мовою, на якій було видане. Список літератури оформляється відповідно до чинних вимог, відповідним чином затверджених.

Оформлення додатків. Курсова робота може мати один чи кілька додатків, які не враховуються в обсяг роботи. В додатки доцільно включати опис громіздких методик, таблиці, де відображені підсумовані і систематизовані експериментальні дані, а також дитячі твори, малюнки, статистичні розрахунки тощо. У тексті курсової роботи слід робити посилання на додатки, коли доречно проілюструвати те чи інше положення.

Наприклад, «Результати експериментального дослідження згруповані у таблиці (див. Додаток А)».

2.2. Критерії та норми оцінювання курсових робіт

Оцінювання курсових робіт передбачає врахування таких чинників:

- відповідність темі дослідження;
- відповідність системі загальних вимог до організації наукового дослідження (логіка і послідовність дослідження, теоретична обґрунтованість одержаних даних, всебічність, об'єктивність, наявність базової або авторської концепції);
- якість захисту (його логічність і доказовість, переконливість відповідей на задані запитання, рівень володіння матеріалами дослідження);
- відповідність загальним вимогам до даного типу дослідження.

Відповідно до поданих критеріїв пропонуються такі норми оцінювання курсової роботи за результатами її захисту.

Критерії оцінювання курсової роботи

«Відмінно» (90 – 100 балів – «А»). Курсова робота виконана на достатньому високому науково-методичному рівні у відповідності до зазначених критеріїв; під час захисту здобувач вищої освіти демонструє глибоке знання теоретико-практичних засад досліджуваної проблеми, вільно володіє матеріалом дослідження; доказово коментує окремі аспекти наукової роботи, у якій чітко прослідковується власна концепція автора та конкретні його пропозиції; допущені неточності оперативно усуває; проявляє себе як самостійний і перспективний пошуковець.

«Добре» (82 – 89 балів – «В»). Тема курсової роботи розкрита, але мають місце окремі недоліки непринципового характеру: в теоретичній частині ~~дво~~ поверхово проаналізовано літературні джерела з досліджуваної проблеми; загальною новизною та практичним значенням розкрито; в повній мірі використано додаткові інформаційні матеріали; у курсовій роботі мають місце окремі зауваження в рецензії; доповідь логічна, проголошена вільно, відповіді на питання членів комісії загальною правильні; робота оформлена згідно чинних вимог.

«Добре» (75 – 81 бал – «С»). Загальною, тема курсової роботи розкрита, хоча є несуттєві недоліки, зокрема в теоретичній частині поверхово проаналізовано джерельна база; елементи новизни та практичного значення чітко не розкрито; мають місце окремі зауваження; доповідь логічна, відповіді на питання членів комісії загальною правильні; робота оформлена відповідно до чинних вимог, хоча містить несуттєві стилістичні огріхи.

«Задовільно» (67 – 74 бали – «D») – зміст і захист курсової роботи свідчить про допустимий рівень підготовки наукового дослідження, разом із тим у ньому чітко не прослідковується загальна концепція дослідження або окремі її аспекти; на теоретичному та методичному рівні робота потребує доопрацювання, хоча загальний зміст свідчать про можливість подальшого її удосконалення; причини виявлених під час вивчення змісту курсової роботи та його захисту недоліків автор може пояснити або частково виправити їх під час свого виступу; оформлення курсової роботи загальною відповідає чинним вимогам, хоча містить стилістичні огріхи.

«Задовільно» (60 – 66 бали – «E»). Тема роботи в основному розкрита, але мають місце недоліки змістового характеру; нечітко сформульована мета роботи, теоретичний розділ має виражений компілятивний характер; методики емпіричної частини підібрано невдало, добір ілюстративних матеріалів не завжди обґрунтований; заходи і пропозиції роботи містяться в теоретичному розділі, обґрунтовані непереконливо; рецензія, відзив містять окремі зауваження; доповідь прочитана за текстом; відповіді на питання членів комісії

правильні або повні; є зауваження щодо оформлення роботи.

«Незадовільно» (1 – 59 балів) – курсова робота до захисту не допускається, оскільки подана науковому керівнику на перевірку або на будь-який подальший етап проходження з порушенням термінів, встановлених регламентом; виконана не самостійно; структура не відповідає вимогам; зміст роботи не розкриває її теми; недбало оформлена.

Курсова робота після захисту в установленому порядку зберігається на кафедрі протягом 3 років, після чого списується.

Рекомендована література

Базова

1. Бірта Г. О. Методологія і організація наукових досліджень : навч. посіб. К. : «Центр учбової літератури», 2014. 142 с.
2. Важинський С. Е., Щербак Т. І. Методика та організація наукових досліджень : навч. посіб. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. 260 с.
3. Добронравова І. Філософія та методологія науки : підручник для вищ. навч. закладів. К. : ВПЦ «Київський університет», 2008. 223 с.
4. Єріна Л. М., Захожай В. Б. Методологія наукових досліджень : навч. посіб. К. : Знання, 2004. 74 с.
5. Ковальчук В. В. Основи наукових досліджень : навч. посіб. К. : Форум, 2004. 156 с.
6. Колесников О. В. Основи наукових досліджень : навч. посіб. К. : Центр учбової літератури, 2011. 142 с.
7. Кремень В. Г. Освіта і наука в Україні — інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. К. : Грамота, 2005. 448 с.
8. Крушельницька О. В. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. К. : Кондор, 2009. 206с.
9. Мазур, О. В. Основи наукових досліджень : посіб. для студ. ВНЗ філологічних спеціальностей. Вінниця : Нова Книга, 2013. 119 с.
10. Методологія наукової діяльності : навч. посіб. для студ. ВНЗ / Д. В. Чернілевський, М. І. Томчук, О. А. Дубасенюк та ін. ; за ред. Д. В.

Чернілевського. 3-тє вид., перероб. Вінниця : Нілан-ЛТД, 2012. 363 с.

11. Морозова, Т. В. Основи наукової діяльності : навч. посіб. Ч. 1. Підготовка, написання й оформлення наукових робіт. Чернівці : ЧНУ, 2011. 248 с.

12. Мокін Б. І. Методика та організація наукових досліджень : навч. посіб. Вінниця : ВНТУ, 2014. 180 с.

13 Наукове дослідження: організація, методологія, інформаційне забезпечення // Авт. колектив: В. Л . Пілюшенко, І. В. Щербак, Е. І. Словенко. К. : «Лібра», 2004. 175 с.

14. Науково-дослідна робота в закладах освіти / Укл. Ю. О. Туранов, В. Л. Уруський. Тернопіль, 2001. 186 с.

15. Основи наукових досліджень : науково-допоміжний бібліографічний покажчик / Уклад: І. О. Железняк, В. В. Косенко ; ред. В. В. Косенко. Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2014. 284 с.

16. Приклади оформлення використаних джерел: відповідно до Нац. стандарту України ДСТУ 8302:2015 / ВД «Академперіодика» НАН України. Київ, 2016.

17. П'ятницька-Позднякова І. С. Основи наукових досліджень у вищій школі. К. : Знання, 2003. 98 с.

18. Романчиков В. І. Основи наукових досліджень : навч. посіб. К. : Центр учбової літератури, 2007. 254 с.

19. Сидоренко В. К. Основи наукових досліджень. К.: Форум, 2000. 152 с.

20. Сисоєва С. Я. Педагогічний експеримент у наукових дослідженнях. Луцьк, 2009. 460 с.

21. Стеченко Д. М. Методологія наукових досліджень : підручник. К. : «Знання», 2005. 142. с.

22. Тормоса Ю. Г. Основи наукових досліджень : навч. посіб. К. : КНЕУ, 2003. 74 с.

24. Філіпепко А.. С. Основи наукових досліджень: Конспект лекцій. К. : Академвидав, 2004. 193 с.

25. Цехмістрова Г. С. Основи наукових досліджень : навч. посіб. К. : «Видавничий Дім Слово», 2003. 225 с.

26. Шейко, В. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності : підручник для студ. ВНЗ 6-е вид., випр. і доп. К. : Знання, 2008. 310 с.

27. Ятницька-Позднякова О. Б. Основи наукових досліджень у вищій школі : навч. посіб. К. : Фенікс, 2005. 115 с.

Допоміжна

28. Мірошніченко, О. В. Інноваційні педагогічні технології як предмет сучасних наукових досліджень. Збірник наукових праць Військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка. 2013. Вип.42. С.181–186.

29. Педагогічний словник / за ред. М. Д. Ярмаченка. К., 2001. 347 с.

30. Хриков, Є. М. Педагогічні умови як складова наукових знань : освіта – ХХІ століття. Шлях освіти. 2011. № 2(60). С.11–15.

31. Чернілевський Д. В. Методологія наукової діяльності : навч. посіб. : Вид. 2-ге, допов. / за ред. проф. Д. В. Чернілевського. Вінниця : Вид-во АМСКП, 2010. 484 с.

32. Шейко В. М., Кушнарєнко Н. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності . підручник. К. : Знання-прес, 2002. 295 с.

Інтернет ресурс

1. Кодекс наукової етики. Проект. К. : Українська федерація вчених; Центр досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г. М. Доброва НАН України, 2005. 8 с. URL.: www.semynozhenko.net/ufv/files/kod_etiki.dok. (дата звеонення: 34. 09. 2016).

2. Методи науково-педагогічного дослідження. URL.: pidruchniki.com/.../metodi_naukovo-pedagogichnogo_dosli (дата звернення: 23.09.2017).

3. Логіка процесу наукового дослідження. URL.: http://pidruchniki.com/1597012260992/dokumentoznavstvo/logika_protseesu_naukov

ogo_doslidzhennya#335 (дата звернення: 23.05.18).

4 Основи науково-педагогічних досліджень. URL.:
bahmat.at.ua/MET_NAUK_DOSL/S.VYGOVSJKA_POSIBNYK.pdf (дата
звернення: 21.11. 2017).